

Nr 195.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad, m. m.; given Stockholms slott den 17 mars 1950.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;

2) lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad;

3) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet;

4) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område; samt

5) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att Kungl. Maj:t skall äga att efter omständigheterna besluta, att jordregister skall föras i stad eller del därav och fastighetsregister såsom för stad på landet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Härigenom förordnas, *dels* att 2 kap. 15 §, 3 kap. 1 §, överskriften till 4 kap., 4 kap. 4 §, 5 kap. 18, 19, 20 och 21 §§, 6 kap. 15 § samt 7 kap. 1, 17 och 18 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen skall upphöra att gälla, *dels* ock att i lagen skola införas tre nya paragrafer, nämligen i 4 kap. två paragrafer, betecknade 3 a § och 3 b §, samt i 5 kap. en paragraf, betecknad 19 a §, av nedan upptagen lydelse.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

2 KAP.

2 KAP.

15 §.

15 §.

Vad i detta kapitel föreskrives för stad skall äga motsvarande tillämpning inom annat samhälle, varest finnes tomtindelning såsom i stad, så ock eljest inom område å landet, varest på grund av stadsplan finnes sådan tomtindelning.

Vad i detta kapitel föreskrives för stad skall äga motsvarande tillämpning inom annat samhälle, varest finnes tomtindelning såsom i stad, så ock eljest inom område å landet, varest på grund av stadsplan finnes sådan tomtindelning. *Ändå att tomtindelning icke finnes, skall stadgandet i 13 § andra stycket äga motsvarande tillämpning inom samhälle eller annan ort å landet, där fastighetsregister skall föras enligt de för stad meddelade bestämmelser.*

I fråga — — — — — delar gälla.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 2 kap. 15 § och 7 kap. 1 § SFS 1947: 703, beträffande 3 kap. 1 § och överskriften till 4 kap. SFS 1921: 199, beträffande 4 kap. 4 § och 5 kap. 20 § SFS 1948: 97, beträffande 5 kap. 21 § SFS 1933: 265, beträffande 6 kap. 15 § SFS 1931: 143 samt beträffande 7 kap. 17 och 18 §§ SFS 1936: 316

(Gällande lydelse.)

(Förelagen lydelse.)

3 KAP.

1 §.

Har i stad enligt fastställd tomtindelning tomt bildats av mark, som hör till särskilda fastigheter eller särskilda områden, som ej ingå i fastighetsindelning, må sammanläggning av de områden, som utgöra tomten, medgivas i den ordning som i detta kapitel sägs.

4 KAP.

Om sammanläggning av stadsägor.

4 §.

Vad i detta kapitel är stadgat för stad skall ock gälla för samhälle å

3 KAP.

1 §.

Har i stad enligt fastställd tomtindelning tomt bildats av mark, som hör till särskilda fastigheter eller särskilda områden, som ej ingå i fastighetsindelning, må sammanläggning av de områden, som utgöra tomten, medgivas i den ordning som i detta kapitel sägs. *Sammanläggning må dock icke medgivas av områden, som redovisas i olika slag av fastighetsregister.*

4 KAP.

Om sammanläggning av stadsägor, så ock av vissa områden som redovisas i jordregister.

3 a §.

I stad eller del därav, där jordregister föres, skola angående sammanläggning av fastigheter, som redovisas i sådant register, bestämmelserna i 1—3 §§ äga motsvarande tillämpning med nedan i andra stycket angivna undantag.

Vid ansökan om sammanläggning skall i stället för sådant registerutdrag, som avses i 2 § första stycket, fogas utredning rörande fastigheternas registerbeteckning, omfattning och läge, verkställd av mättningsman eller till sådan befattning behörig person. Utlåtande av förste lantmätaren skall inhämtas i ärendet.

3 b §.

Ej må sammanläggning medgivas av fastigheter, som redovisas i olika slag av fastighetsregister.

4 §.

Vad i detta kapitel är stadgat för stad skall ock gälla för samhälle å

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller *samhälle som nu sagts* förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

5 KAP.

18 §.

Då fastställelse meddelats å avstyckning, skall myndighet, som meddelat beslutet, ofördröjligen *därom underrätta den, som för fastighetsregistret, där sådant finnes för staden upplagt.*

19 §.

Konceptakt rörande avstyckning skall förvaras under byggnadsnämndens vård.

landet, *därest för samhället eller del därav* föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, *så ock för annan ort å landet, för vilken sådant register föres.*

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller *av sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs,* förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

5 KAP.

18 §.

Då fastställelse meddelats å avstyckning, skall myndighet, som meddelat beslutet, ofördröjligen *underrätta vederbörande registerförare därom.*

19 §.

Konceptakt rörande avstyckning skall, *där ej annat följer av vad i 19 a § stadgas,* förvaras under byggnadsnämndens vård.

19 a §.

I stad eller del därav, där jordregister föres, må mark som tillagts fastighet genom sämjedelning avstyckas under de villkor som angivas i 19 kap. 1 § andra stycket sista punkten lagen om delning av jord å landet.

Utlåtande av förste lantmätaren skall inhämtas i ärende rörande avstyckning i stad eller del därav, där jordregister föres. Konceptakt rörande sådan avstyckning skall redovisas

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

till lantmäterikontoret i länet. Avser avstyckningen område inom stadsplan eller byggnadsplan, skall avskrift av förrättningsakten mot stadgad avgift överlämnas till byggnadsnämnden att förvaras under dess vård.

20 §.

Bestämmelserna i detta kapitel skola även gälla för samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller samhälle som nu sagts förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

21 §.

Vad om magistrat i detta kapitel sägs gälla i Stockholm för överståthållarämbetet, i stad, som lyder under landsrätt, för Konungens befallningshavande eller den Konungen därtill förordnar, samt i samhälle på landet, där bestämmelserna i kapitlet äga tillämpning, för Konungens befallningshavande.

6 KAP.

15 §.

Vad i 1—3 samt 5—14 §§ stadgas för stad skall ock gälla för samhälle å landet, för vilket skall föras fastig-

20 §.

Bestämmelserna i detta kapitel skola även gälla för samhälle å landet, därest för samhället eller del därav skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, så ock för annan ort å landet, för vilken sådant register skall föras.

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller av sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs, förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

21 §.

Vad om magistrat i detta kapitel sägs gälla i Stockholm för överståthållarämbetet, i stad, som lyder under landsrätt, för Konungens befallningshavande eller den Konungen därtill förordnar, samt i samhälle eller annan ort å landet, där bestämmelserna i kapitlet äga tillämpning, för Konungens befallningshavande.

6 KAP.

15 §.

Vad i 1—3 samt 5—14 §§ stadgas för stad skall ock gälla för samhälle å landet, därest för samhället eller del

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

hetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

därav skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, så ock för annan ort å landet, för vilken sådant register skall föras.

7 KAP.

1 §.

För varje stad skall finnas ett fastighetsregister, bestående av tomtbok för tomterna och stadsägobok för övriga fastigheter inom staden.

För varje stad skall, i den mån Konungen ej annorlunda förordnat, finnas fastighetsregister, bestående av tomtbok för tomterna och stadsägobok för övriga fastigheter inom staden. Konungen må ock, där det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligt, förordna att fastighetsregister såsom för stad skall föras för samhälle eller del därav eller för annan ort å landet.

Till fastighetsregistret — — — — — fastigheter enskilt.

Tomtboken skall — — — — — nämnda bihang.

Föreskrift, som, — — — — — särskilt fall.

17 §.

Vad i detta kapitel stadgas angående stad, som lyder under landsrätt, skall, där Konungen därom förordnar, äga motsvarande tillämpning i avseende å samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas.

I fall, — — — — — av registerkarta.

För samhälle å landet vare förste lantmätaren registerförare, så fram ej samhället förklarar sig vilja bekosta registerföringen.

Sedan fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser upplagts för samhälle, skall, där så ej förut skett, fastighet eller område, som ingår i samhället, uteslutas ur

17 §.

Vad i detta kapitel stadgas angående stad, som lyder under landsrätt, skall äga motsvarande tillämpning beträffande samhälle eller annan ort å landet, där fastighetsregister såsom för stad skall föras.

För sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs, vare förste lantmätaren registerförare, så fram ej samhället eller vederbörande kommun förklarar sig vilja bekosta registerföringen.

Sedan fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser upplagts för samhälle eller ort å landet skall, där så ej förut skett, fastighet eller område, som redovisas i

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

jordregistret. För åtgärdens vidtagande har *registerföraren för samhället* att göra anmälan hos den som för jordregistret.

18 §.

Anser samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmat genom beslut som jämlikt detta kapitel meddelats av magistraten, Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen, äge däröver anföra besvär i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Finner någon — — — — — å registret.

fastighetsregistret, uteslutas ur jordregistret. För åtgärdens vidtagande har *vederbörande registerförare* att göra anmälan hos den som för jordregistret.

18 §.

Anser *kommun*, samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmat genom beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av magistraten, Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen, äge däröver anföra besvär i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Skall jordregister föras för stad eller samhälle eller för del av stad eller samhälle, skola bestämmelserna i 13 och 14 §§ lagen den 18 juni 1926 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet gälla för jordregisterområdet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Härigenom förordnas, att första stycket i lagen den 27 februari 1948 med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

Där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket äger Konungen beträffande område av stad, vilket ej ingår i stadsplan eller efter den 1 januari 1948 fastställd byggnadsplan, förordna att, i stället för de i lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning av område som ej ingår i tomtindelning och om sammanläggning av stadsägor, vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall äga tillämpning med nedan angivna undantag. Sådant förordnande må av Konungen återkallas, när förhållandena föranleda därtill, och skall vara förfallet, där stadsplan eller byggnadsplan fastställs. Vad här sagts skall ock gälla beträffande dylikt område inom samhälle å landet, varest enligt lagen om fastighetsbildning i stad samma lags bestämmelser om avstyckning och sammanläggning skola tillämpas.

Där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket äger Konungen beträffande område av stad, vilket ej ingår i stadsplan eller efter den 1 januari 1948 fastställd byggnadsplan, förordna att, i stället för de i lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning och om sammanläggning av stadsägor, vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall äga tillämpning med nedan angivna undantag. Sådant förordnande må av Konungen återkallas, när förhållandena föranleda därtill, och skall vara förfallet, där stadsplan eller byggnadsplan fastställs. Vad här sagts skall ock gälla beträffande dylikt område inom samhälle *eller annan ort* å landet, varest enligt lagen om fastighetsbildning i stad samma lags bestämmelser om avstyckning och sammanläggning skola tillämpas.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet.

Härigenom förordnas, att 4 § lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

4 §.

4 §.

Område, som — — — — — denna lag.

Ej heller må sammanläggning enligt denna lag äga rum inom samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

Ej heller må sammanläggning enligt denna lag äga rum inom samhälle eller annan ort å landet, där de i 4 kap. lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om sammanläggning äga tillämpning.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Härigenom förordnas, att 6 och 18 §§ lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

6 §.

6 §.

Har ansökan ingivits, såsom i 5 § sägs, och är ej uppenbart, att lösningsrätt icke kan äga rum, förordne Konungens befallningshavande lantmätare att med biträde av gode män verkställa förrättning, som i nämnda paragraf avses. Hör mark, om vars inlösen är fråga, till stad eller eljest till samhälle, för vilket

Har ansökan ingivits, såsom i 5 § sägs, och är ej uppenbart, att lösningsrätt icke kan äga rum, förordne Konungens befallningshavande lantmätare att med biträde av gode män verkställa förrättning, som i nämnda paragraf avses. Hör mark, om vars inlösen är fråga, till stad eller är den belägen inom samhälle

¹ Senaste lydelse, se beträffande 6 § SFS 1939:74 och beträffande 18 § SFS 1947:704.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, skall vad denna lag innehåller i avseende å lantmätare och förordnande för sådan gälla om den, som jämlikt lagen om fastighetsbildning i stad är på grund av tjänst eller förordnande behörig att förrätta avstyckningar i staden eller samhället.

eller annan ort å landet, där de i 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning äga tillämpning, skall vad nu förevarande lag innehåller i avseende å lantmätare och förordnande för sådan gälla om den, som jämlikt lagen om fastighetsbildning i stad är på grund av tjänst eller förordnande behörig att förrätta avstyckningar i staden, samhället eller orten.

I fråga — — — — inom kommunen.

Besväras marken — — — — allmänna tidningarna.

18 §.

18 §.

I fråga — — — — annorlunda stadgat.

Fullföljes talan — — — — är stadgat.

Den i — — — — beslut avgjord.

Skall med — — — — 12 § förmäles.

Är fråga om område i stad eller annat samhälle, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, skall fastställelse meddelas, därest områdets avskiljande överensstämmer med vad i 5 kap. 6 §, 8 § 1 mom. och 12 § i lagen om fastighetsbildning i stad är stadgat. Meddelas fastställelse, skall, såvitt framställning därom gjorts, det avstyckade området åsättas särskilt namn.

Är fråga om område i stad eller i samhälle eller annan ort å landet, där de i 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna angående avstyckning äga tillämpning, skall fastställelse meddelas, därest områdets avskiljande överensstämmer med vad i 5 kap. 6 §, 8 § 1 mom. och 12 § i samma lag är stadgat. Meddelas fastställelse, skall, såvitt framställning därom gjorts, det avstyckade området åsättas särskilt namn.

Är fråga om annat — — — — varder avskild.

Om beslut, — — — — Konungens befallningshavande.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Härigenom förordnas, att 1, 15, 19 och 20 §§ lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

1 §.

1 §.

Har Konungen förordnat om — — — — — överensstämmelse därmed.

Har Konungen förordnat, att — — — — — nämnda gräns.

Skall inom visst område av stad eller landskommun eller av samhälle å landet föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser och inom annat område av staden, landskommunen eller samhället föras jordregister och ligger en och samma fastighet på ömse sidor om gränsen mellan sådana områden, skall fastigheten delas efter nämnda gräns.

Faller på — — — — — är samfäll.

Med fastighet — — — — — i fastighetsregister.

15 §.

15 §.

Har fastställelse meddelats å förrättningen, skall konceptakten av ägodelningsdomaren insändas till överlantmätaren eller, där *avstyckning skett från fastighet i stad eller samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, till vederbörande registerförare.*

Har fastställelse meddelats å förrättningen, skall konceptakten av ägodelningsdomaren insändas till överlantmätaren eller, där *någon av styckningsdelarna skall redovisas i fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, till vederbörande registerförare.*

¹ Senaste lydelse av 1 § se SFS 1939:158.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

19 §.

Konceptakt rörande förrättning enligt denna lag skall förvaras å lantmäterikontoret. Berör förrättningen stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall genom överlantmätarens försorg avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av upprättad karta översändas till byggnadsnämnden.

Berör förrättningen — — — — — upprättad karta.

20 §.

Vad i denna lag sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall i tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från sådan *mark inom stad eller samhälle å landet*, som ej ingår i fastighetsindelning.

19 §.

Konceptakt rörande förrättning enligt denna lag skall förvaras å lantmäterikontoret. Berör förrättningen stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall genom överlantmätarens försorg avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av upprättad karta översändas till byggnadsnämnden. *Det samma skall gälla, därest förrättningen berör annan ort, för vilken fastighetsregister såsom för stad föres av annan än överlantmätaren.*

20 §.

Vad i denna lag sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall i tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från sådan *i fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser redovisad mark*, som ej ingår i fastighetsindelning.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 10 februari 1950.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, jordbruks- och inrikesdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *ändrade bestämmelser angående gränsdragningen mellan områden med olika fastighetsregistreringssystem.*

Föredraganden anför följande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 september 1949 har lantmäteristyrelsen — med överlämnande av en promemoria i ämnet — föreslagit vissa lagändringar i syfte att möjliggöra *dels* att jordregister såsom för landet skall kunna föras för stad eller samhälle eller del därav, där eljest bestämmelserna om fastighetsregister i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad skulle gälla, *och dels* att fastighetsregister såsom för stad skall kunna föras för område på landet utan sammanhang med köpings- eller municipalbildning.

Över lantmäteristyrelsens promemoria ha efter remiss yttranden avgivits av byggnadsstyrelsen, fastighetsbildningssakkunniga, länsstyrelserna i Östergötlands, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Örebro, Västernorrlands och Norrbottens län, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska kommunal-tekniska föreningen och Sveriges lantmätareförening.

Länsstyrelserna ha envar bifogat utlåtanden av överlantmätaren och länsarkitekten i länet. Yttranden ha därjämte inkommit från stadsfullmäktige i Norrköping, Skänninge, Söderköping och Mjölby samt från köpingsfullmäktige i Finspång, stadsfullmäktige i Lysekil och Kungälv samt från Tanums kommunalfullmäktige, vidare från magistraten och byggnadsnämnden i Kristinehamn, vilket sistnämnda yttrande avgivits på uppdrag av stadsfullmäktige i staden, från stadsfullmäktige i Karlskoga och Askersund samt kommunalfullmäktige i Degerfors köping och slutligen från stadsfullmäktige i Kramfors, Sollefteå och Kiruna.

Jag anhåller nu att få anmäla detta ärende.

Inledning.

Gällande regler om fastighetsregistrering återfinnas såvitt angår landsbygden i förordningen den 13 juni 1908 angående jordregister. Jordregistrets omedelbara uppgift var att bereda ett underlag för nya, specialiserade fastighetsböcker. Jordregistret avsåg icke att skapa en ny fastighetsindelning utan utgick från att en sådan indelning redan fanns och ställde såsom mål att i ett register sammanställa vissa uppgifter om denna indelning. Det grundar sig sålunda — fränsett Kopparbergs län, där särskilda bestämmelser gälla — på jordeboken och därtill hörande förteckning över avsöndrade lägenheter samt i övrigt på den legala jorddelningsverksamhet som redovisas i handlingar rörande lantmåteriförrättningar av olika slag. I jordregistret, som upplägges sockenvis, upptagas hemman och övriga jordeboksenheter å särskilda upplägg, där bl. a. namn och nummer antecknas å den jordeboksenhet för vilken upplägget är avsett (t. ex. Eka nr 1). Var och en av de i ett sådant upplägg ingående fastigheterna åsättes ett registernummer, bestående av jordeboksenhetens å upplägget antecknade nummer med en sifferexponent (1^1 , 1^2 , 1^3 o. s. v.).

Arbetet med jordregistrets uppläggande, som påbörjades år 1909 och avslutades år 1930 (i Kopparbergs län dock först år 1933), anförtroddes åt länslantmäterikontorens föreståndare — vid jordregisterförordningens tillkomst kallade förste lantmätare men från år 1921 överlantmätare. Överlantmätaren ombesörjer även jordregistrets förande, d. v. s. tillser att ändringar i fastighetsindelningen bli vederbörligen redovisade i registret. Lantmåteristyrelsen är den centrala jordregistermyndigheten.

Till jordregistret hör icke någon sammanhängande karta över de i registret upptagna fastigheterna. De i länslantmäterikontoren förvarade jorddelningsakterna med därtill hörande kartor äro dock att anse som bilagor eller verifikationer till jordregistret.

Fastighetsregistreringen i stad regleras dels i 7 kap. lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad och dels i den till detta kapitel anslutna, samma dag utfärdade förordningen med närmare föreskrifter om fastighetsregister i stad. Fastighetsregistret har samma huvuduppgift som jordregistret, nämligen att redovisa den fasta egendomens indelning i fastigheter, men bestämmelserna rörande fastighetsregistret äro likväl i åtskilliga avseenden annorlunda utformade än reglerna om jordregistret. Olikheterna äro främst betingade av det förhållandet, att man i städerna icke kunnat anknyta till någon redan befintlig matrikel, då någon urkund, svarande mot jordeboken, icke fanns för städerna. På grund härav och då fastighetsbildningen i städerna i många fall skett utan några legala former, var man tvungen att välja en annan metod för registreringen än den som gällde på landsbygden. Man valde då att låta fastighetsregistret bygga på en för ändamålet särskilt upprättad översiktskarta, kallad registerkarta.

Upprättandet av registerkarta har karaktären av en särskild förrättning, vilken syftar till att åstadkomma en såvitt möjligt fullständig utredning av rådande fastighetsförhållanden. På grundval av denna utredning, som alltså skall innefatta en inventering av all stadens jord, uppgöres ett förslag till den fastighetsindelning, som skall redovisas i registret, och denna fastighetsindelning skall därefter, såvitt angår de blivande stadsägorna, fastställas. Ändringar i fastighetsindelningen skola undan för undan utmärkas å registerkartan.

Fastighetsregistret består, förutom av registerkartan, av tomtbok för de rättsligen bildade tomterna, stadsägobok för stadsägorna samt två förteckningar kallade bihang B och C för områden, som anses icke ingå i fastighetsindelning (samfällda områden, vägar, gator, övriga allmänna platser etc.). Dessutom föres en tomtbildningslängd (bihang A) över tomter, som endast äro administrativt bildade och som alltså ännu icke utgöra fastigheter. Principerna för vad som skall utgöra registerfastighet äro icke helt lika enligt reglerna för stad och enligt jordregisterförordningen. Sålunda skall i fastighetsregistret — men icke i jordregistret — såsom särskild fastighet i regel redovisas även område, som vid registrets uppläggande är utbrutet genom privat delning.

Fastigheter i stad skola betecknas efter ett helt annat system än på landsbygden (se 5—8 §§ fastighetsregisterförordningen).

I fråga om den närmare gränsdragningen mellan de områden där jordregister skall föras samt de områden där fastighetsregistreringen skall ske enligt reglerna i 7 kap. fastighetsbildningslagen och fastighetsregisterförordningen gäller i huvudsak följande. Fastighetsregister enligt sistnämnda regler skall i princip finnas för varje stad och för stadens hela område. I sådana fall då socken eller annat större område överflyttats till stad samt jordregister före överflyttningen finnes upprättat för sådant område, må emellertid Konungen, enligt fjärde stycket i slutbestämmelserna till fastighetsbildningslagen, förordna att jordregister fortfarande skall föras för området under viss tid, dock ej över tio år från det överflyttningen ägde rum eller, om den skett före fastighetsbildningslagens ikraftträdande, från dagen därför.¹ Å andra sidan föres jordregister icke obetingat överallt utanför stads område. Enligt 7 kap. 17 § fastighetsbildningslagen (jfr § 1 jordregisterförordningen) kunna de för stad gällande registreringsbestämmelserna sålunda komma till tillämpning även utanför stads område, nämligen i fråga om samhälle på landet där den för städerna gällande ordningen för bebyggande skall iakttagas, d. v. s. köping och municipalsamhälle. För sådant samhälle ankommer det på Konungens särskilda förordnande, huruvida fastighetsregistreringen skall ske enligt jordregisterförordningens regler (s. k. jordregistersamhälle) eller om de beträffande fastighetsregister för stad meddelade bestämmelserna skola tillämpas (s. k.

¹ Denna bestämmelse har i praxis tillämpats även beträffande s. k. fastighetsregistersamhällen å landet.

fastighetsregistersamhälle). — I detta sammanhang må anmärkas stadgandet i 1 § andra stycket lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m. Där föreskrives att, om på grund av Konungens förordnande fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelserna skall föras för samhälle på landet samt därvid en och samma fastighet ligger dels inom och dels utom gränsen för samhället, fastigheten skall delas efter nämnda gräns.

Även inom område där jordregister föres kan förekomma tomtindelning såsom i stad. För dessa områden, antingen de förekomma inom landssamhälle där fastighetsregistreringen jämlikt Konungens förordnande skall ske enligt jordregisterförordningens föreskrifter eller eljest å landet, har införts en speciell registreringsmetod, *jordregister med tomtbok*. Denna metod innebär, att rättsligen bildade tomter skola från jordregistret överföras till en för samhället särskilt upplagd tomtbok och där registreras på väsentligen samma sätt som i tomtbok till fastighetsregister för stad samt att över de allenast administrativt bildade tomterna skall föras en tomtförteckning, svarande mot tomtbildningslängden till stadsregister. Tomtboken är här att anse som en del av jordregistret. Något uttryckligt stadgande om upprättande av registerkarta över tomterna finnes icke. I praktiken brukar likväl regelmässigt en registerkarta upprättas såsom komplement till jordregistret i förevarande del. Dock sker därvid icke någon sådan grundläggande fastighetsutredning som föreskrives beträffande fastighetsregister i stad, utan registerkartan stöder sig beträffande fastighetsredovisningen på tomtindelningarna.

Sedan fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelserna upplagts för samhälle, skall — där så ej förut skett — fastighet eller område som ingår i samhället uteslutas ur jordregistret.

I detta sammanhang må även något beröras frågan, på vem förändret av fastighetsregistret ankommer. Härvid anmärkes till en början, att själva upprättandet av registerkartan med därtill hörande handlingar — som ju enligt vad förut framhållits har karaktären av en särskild förrättning — verkställs av en därtill utav länsstyrelsen särskild förordnad förrättningsman (7 kap. 5 § första stycket fastighetsbildningslagen). Förändret av fastighetsregistret, vartill även registrets första uppläggande hänföres, ombesörjes återigen av en särskild registerförare, som likaledes förordnas av länsstyrelsen (7 kap. 4 § fastighetsbildningslagen). I fråga om samhälle på landet, som förklarar sig icke vilja bekosta registerföringen, fullgör överlantmätaren registerförarens åligganden (17 § tredje stycket samma kapitel).

Den närmare tillsynen över fastighetsregistreringen utövas i magistratsstäderna av magistraten (i Stockholm dock av överståthållarämbetet) och i övriga städer samt i fastighetsregistersamhällena å landet av länsstyrelsen. Fastighetsregisterarbetets centrala ledning utövades från början av en särskild kommission, kallad fastighetsregisterkommissionen, men denna uppgift övertogs år 1936 av lantmäteristyrelsen.

Angående kostnaderna för fastighetsregistreringsarbetet äro bestämmelser meddelade i 7 kap. 17 och 19 §§ fastighetsbildningslagen och i kungörelsen den 12 maj 1917 (nr 289) i ämnet. Bestämmelserna innebära i huvudsak följande. Kostnaden för fastighetsregistrets *första uppläggande* skall i stad och i köping, som utgör egen kommun, bestridas av staden eller köpingen. Tidigare förelåg viss rätt till bidrag av statsmedel, men enligt 2 § i nämnda kungörelse utgår icke sådant bidrag till kostnaden för upptagande i fastighetsregister av område, som efter utgången av år 1915 införlivats med samhälle och vilket upptagits i jordregister. Numera äro dylika områden alltid upptagna i jordregister. Kostnaden för fastighetsregistrets *förande* skall bestridas av vederbörande stad eller köping, men om köping förklarar sig ej vilja bekosta registerföringen sker denna på statens bekostnad genom överlantmätaren.

Vad härefter själva reglerna om fastighetsbildningen beträffar återfinnas dessa såvitt angår städer och stadsliknande samhällen i fastighetsbildningslagen och för den egentliga landsbygden i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet och lagen samma dag om sammanläggning av fastigheter å landet. Även här föreligga betydande olikheter mellan stads- och landsbygdsreglerna, bland annat såtillvida att de för avstyckning och sammanläggning enligt landsbygdsreglerna gällande stränga jordpolitiska villkoren i princip icke äga tillämpning inom stad. Fastighetsbildningsreglerna för stad bygga i övrigt i icke ringa utsträckning på de för landet meddelade bestämmelserna. Särreglerna i fastighetsbildningslagen betingas av behovet att få dessa regler anpassade efter dels den stadsmässiga bebyggelsen, dels den förvaltningsorganisation för handhavandet av fastighetsbildningen som är säregen för städerna och dels slutligen det särskilda registrerings sättet i städerna.

Fastighetsbildningslagen gäller, såsom redan dess rubrik angiver, beträffande all fastighetsbildning i stad. Beträffande jorddelning å landet är enligt gällande rätt — fränsett tomtindelning och tomtmätning — fastighetsregistrerings sättet *i princip* avgörande för frågan, vilken jorddelningslagstiftning — fastighetsbildningslagen eller jorddelningslagen — som skall tillämpas. Om sålunda fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelserna skall föras för samhälle på landet, sker jorddelningen inom detta samhälle i princip enligt fastighetsbildningslagen; i annat fall gälla bestämmelserna i jorddelningslagen. Fastighetsbildningslagens bestämmelser om tomtbildning, tomtmätning och sammanläggning av områden vilka utgöra tomt äga även tillämpning inom s. k. jordregistersamhällen, d. v. s. samhällen för vilka icke föres fastighetsregister såsom för stad utan jordregister med tomtbok, ävensom inom annat område å landet, för vilket fastställts tomtindelning såsom i stad.

Utvecklingen under senare tid — särskilt sammanslagningen av utpräglade jordbruksbygder med städer eller andra tätorter — har medfört, att de i lagstiftningen utbildade motsättningarna mellan land och stad i fastighets-

bildnings- och registreringshänseende icke kunnat i allo upprätthållas. Ett försök att utjämna vissa av dessa motsättningar har lett till lagen den 27 februari 1948 med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad. Enligt denna lag äger Konungen, där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket, förordna att vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall, med vissa i lagen angivna undantag, äga tillämpning inom de landsbygdsbetonade delarna av stad eller annat samhälle, där eljest fastighetsbildningslagens bestämmelser skolat gälla. Ett sådant förordnande medför alltså, att även de jordpolitiska regler som gälla vid avstyckning och sammanläggning på landet bli tillämpliga inom det område förordnandet avser.

Det må här nämnas, att man under förarbetena till 1948 års lag diskuterade två alternativ att lösa det då föreliggande problemet: antingen att anknyta till reglerna om fastighetsregistrering och i erforderlig utsträckning från tillämpningen av bestämmelserna om fastighetsregister såsom för stad utesluta sådana områden inom städer och andra tätorter där jorddelningslagens regler allt fortfarande borde gälla, eller ock att förskjuta gränsen mellan tillämplighetsområdena för fastighetsbildningslagen å ena sidan samt jorddelnings- och sammanläggningslagarna å andra sidan. Med hänsyn till att stadsreglernas tillämplighet å köpingar och municipalsamhällen enligt vad förut framhållits är beroende av att fastighetsregister såsom för stad föres för samhället ansågs den förstnämnda metoden vara den mest närliggande. Det framhölls vidare, att denna metod även erbjöde den fördelen, att det icke bleve erforderligt att upplägga och föra fastighetsregister för landsområden där sådant mera omständligt registreringsystem icke kunde anses påkallat. Det oaktat ansågs det likväl lämpligast att lösa frågan enligt det senare alternativet. Anledningen härtill var, att vissa olägenheter ansågos förenade med metoden att anknyta till reglerna om fastighetsregistrering. I detta hänseende anfördes till en början, att det med denna metod skulle bli nödvändigt att i icke ringa utsträckning verkställa delning av fastigheter enligt den förut omnämnda lagen av år 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m. (se 1 § andra stycket). Det anmärktes i detta avseende, att det vid delning enligt denna lag icke funnes utrymme för sådan prövning av delningens ändamålsenlighet som eljest vore föreskriven vid ändring i den bestående fastighetsindelningen, och det ansågs med hänsyn härtill tydligt att sådana delningar skulle kunna medföra betydande skadeverkningar för jordbruket. Vidare åberopades det förhållandet, att metoden i fråga vid exempelvis utvidgning av stadsplan skulle innebära en betydande omgång i form av överföringar tid efter annan från jordregister till fastighetsregister för stad. Och slutligen anmärktes att denna anordning icke kunde utnyttjas beträffande städer och andra samhällen, där fastighetsregister enligt de för stad gällande reglerna redan blivit upplagt.

Med den utformning 1948 års lag sålunda erhöill blev alltså resultatet, att ett förordnande enligt denna lag icke medför någon ändring i fråga om fastighetsregistreringen inom det område, som avses med förordnandet.

Lantmäteristyrelsens promemoria.

Behovet av ändrad lagstiftning.

Beträffande behovet av ändrad lagstiftning angående gränsdragningen mellan de områden där fastighetsregister och där jordregister skall föras har lantmäteristyrelsen inledningsvis yttrat, att det sedan länge stått klart att vissa olägenheter följa av att nuvarande lagstiftning icke möjliggör förande av jordregister för stad eller del därav. Styrelsen anför härom:

Under senare år ha stadsbildningar kommit till stånd, som icke överensstämmer med vad man tidigare ansett böra karakterisera svenska städer. Tydligt av skattetekniska och ekonomiskt-sociala skäl ha städer bildats, vilka omfatta mycket stora områden av ren landsbygdsnatur. Som exempel kan nämnas Karlskoga, som omfattar 43 049 hektar, Värnamo och Sollefteå, vilka innehålla vardera omkring 20 000 hektar, samt Kiruna, som omfattar 1 318 110 hektar.¹ Även andra exempel på liknande stadsbildningar förekomma. Stadsblivandet medför, att fastighetsregister såsom för stad skall uppläggas för stadens hela område och alltså även för de rent agrara delarna därav. Detta innebär ofta ett stort och tidsödande arbete. Visserligen äger Kungl. Maj:t medgiva att, efter det att område lagts till stad, för området må under viss tid alltjämt föras jordregister. Sådant medgivande får dock enligt uttrycklig lagbestämmelse icke utsträckas under längre tid än tio år. För exempelvis Karlskoga utgår den angivna maximitiden redan den 31 december 1949. Det har för stadsmyndigheterna trots lofvärda ansträngningar icke varit möjligt att bedriva arbetet med fastighetsregistrets uppläggande så, att registret kan vara färdigt nämnda dag. Efter 1949 års utgång uppkommer sålunda, därest lagändring icke kommer till stånd, den situationen, att jordregistret för Karlskoga icke längre kan föras samt ej heller fastighetsregister, det sistnämnda därför att sådant register då ännu ej föreligger färdigt. Det kan förutses, att även för andra städer en liknande situation kan komma att inträda.

Lantmäteristyrelsen framhåller, att problemet finge en särskild aktualitet genom den stora nu pågående reformen av kommunindelningen. Redan meddelade beslut samt föreliggande förslag från kammarkollegiet och länsstyrelserna innebure, att i ett stort antal fall en eller flera förutvarande landskommuner med ofta mycket betydande arealer skulle införlivas med städerna. Även i dessa fall vore det då, enligt gällande lag, alltid nödvändigt att lägga upp fastighetsregister såsom för stad för hela de inkorporeerade socknarna.

Styrelsen fortsätter:

Det kan under dessa omständigheter icke vara vare sig lämpligt eller nödvändigt, att sättet för fastighetsregistreringen ovillkorligen skall vara beroende av om det område, varom fråga är, ingår i landskommun eller ingår i stad. Skillnaden mellan stad och landsbygd har i olika avseenden alltmör utjämnats. Det kan sålunda erinras, att enligt 1947 års byggnadslagstiftning de för stad gällande reglerna, bland annat angående stadsplan, kunna tillämpas på rena landsbygden. Vidare kunna enligt byggnadslag-

¹ Till jämförelse med dessa siffror må anmärkas, att Stockholm har en areal av 13 708 hektar.

stiftningen de för landet gällande bestämmelserna i viss utsträckning, t. ex. angående byggnadsplan, tillämpas i stad. Även i fråga om brandlagstiftningen, hälsovårdsföreskrifterna m. m. synes en liknande utjämning ha skett. För att en rationell ordning skall vinnas även på fastighetsregistreringens område torde böra uppställas som mål, att avgörande för det sätt, på vilket fastighetsregistrering skall verkställas, bör vara icke huruvida området är att hänföra till landskommun eller stadssamhälle utan dess faktiska karaktär av landsbygd eller tätort samt lämpligheten av att använda det ena eller det andra registreringsystemet i varje särskilt fall.

Det torde vara tydligt att det numera, sedan all mark i vårt land är i princip redovisad i något slag av fastighetsregister, icke finnes något reellt skäl varför man skulle övergå till ett nytt registreringsystem och redovisa en annan fastighetsindelning enbart därför att mark överföres från ett kommunalt förvaltningsområde till ett annat. Tvärtom torde olägenheterna därav vara betydande. Med hänsyn till ordning och reda i fastighetsredovisningen torde det visserligen vara ett önskemål, att till ett fastighetsregister hör en registerkarta av något slag och att till grund för denna lägges en ingående fastighetsutredning. Men detta gör sig framför allt gällande inom tätbebyggda områden och inom områden med mera invecklade fastighetsförhållanden och dessa kunna lika ofta finnas utanför städernas förvaltningsområden som inom desamma.

Lantmäteristyrelsen har vidare påpekat, att det i vårt land rådde stor brist på kompetent arbetskraft inom lantmäteriet och att det med hänsyn därtill icke kunde vara rationellt, att den tillgängliga sakkunniga arbetskraften användes för att uppgöra fastighetsregister för stad inom de med städerna inkorporerade stora landsbygdsområdena, om därigenom arbetet med att utreda invecklade fastighetsförhållanden inom landsbygdens tätorter eftersattes.

I promemorian betonas den väsentliga olikhet mellan jordregister och fastighetsregister för stad som förefinnes med avseende å sättet för fastigheternas beteckning. Här om anföres:

De i jordregistret använda beteckningarna ansluta sig till jordeboken och den historiska utvecklingen av fastighetsbeståndet. Beteckningssättet passar väl in på landsbygdsförhållandena i vårt land och är enkelt och praktiskt i det dagliga användandet. Det i fastighetsregister för stad använda beteckningssystemet är mera invecklat. Grundtanken däri är att varje på registerkartan för sig avgränsat område skall vara entydigt redovisat i registret. För det som regelmässigt ansedda fallet att en fastighet består av allenast ett sådant område ger systemet klara och lätthanterliga beteckningar. Men annorlunda ställer det sig då en fastighet består av ett flertal sådana områden. Fastighetens beteckning blir i sådant fall alltmer otymplig ju fler områden som ingå i fastigheten. Systemet är med andra ord väl lämpat för områden, där tätbyggelsen skridit långt fram och flertalet fastigheter fått stadsmässig karaktär, men måste betecknas såsom olämpligt — framför allt torde det förorsaka inskrivnings- och folkbokföringsmyndigheterna åtskilligt besvär — inom sådana landsbygdsområden, där jorddelningen varit livlig. För fastighetsägarna måste det också te sig som svårbegripligt och ofta mindre tilltalande att få de hävdvunna gamla fastighetsnamnen utbytta mot stadsägonummer, enbart därför att fastigheterna överflyttats från en landskommun till en stad eller köping. Detta gäller framför

allt inom områden av ren landsbygdskaraktär. Inom mera tätbebyggda områden kunna fastigheterna däremot ha förlorat sin karaktär av en del av den ursprungliga kamerala enheten. Övergången från by- eller hemmansnamnet till enbart nummerbeteckning på fastigheten blir därför där mer naturlig.

Lantmäteristyrelsen påpekar, att vad den sålunda anfört om stad även gällde för samhälle på landet, där fastighetsregister skulle föras enligt de för stad meddelade bestämmelserna, samt yttrar vidare härom:

I flera fall ha köpingar bildats, vilka från början omfattat eller genom införlivningar kommit att omfatta mycket stora jordbruksområden. Såsom exempel må nämnas Finspångs köping (31 787 hektar), Åtvidabergs köping (14 486 hektar) och Säfte köping (8 498 hektar). Om det i dessa och flera liknande fall varit möjligt att bibehålla jordregister för jordbruksområdena och sålunda att inskränka uppläggandet av fastighetsregister såsom för stad till endast viss eller vissa delar av köpingsområdet, hade betydande fördelar kunnat vinnas. Fall hava även förekommit (Degerfors köping om 9 478 hektar, Laxå köping om 12 597 hektar, Hallstahammars köping om 5 930 hektar m. fl.), där jordregister bibehållits, ehuru det varit önskvärt att i fråga om tätbebyggda delar av köpingarna införa fastighetsregister såsom för stad. Med nuvarande lagstiftning har emellertid ej annat varit möjligt än att tillämpa den ena eller den andra registreringstypen för hela köpingsområdet. Det må erinras om att fall av samma natur som de här anförda torde uppkomma även i samband med den nu pågående kommunindelningen.

Slutligen framhåller lantmäteristyrelsen, att det i samband med kommunindelningen även kunde uppkomma det fallet (exempelvis Grebbestad i Göteborgs och Bohus län) att en förutvarande köping bleve landskommun. Med de nuvarande reglerna för registreringen vore det i dylika fall omöjligt att fortsätta att föra det för köpingen upplagda fastighetsregistret utan municipalbildning. Samma förhållande skulle inträda, om stadsrättigheterna för någon stad upphävdes. Det kunde också förekomma, att municipalsamhälle upphörde att finnas till (94 § byggnadslagen). Om fastighetsregister såsom för stad upplagts för samhället, skulle detta ej längre få föras. Detta kunde ej vara tillfredsställande. Önskvärt syntes vara att möjlighet öppnades att fortsätta att föra fastighetsregister enligt stadsreglerna, trots att köpings- eller stadsrättigheter ej längre föreläge eller trots att municipalbildning upphört. Med hänsyn särskilt till de möjligheter som enligt den nya byggnadslagen funnes att fastställa stadsplan på rena landsbygden kunde det för övrigt tänkas, att behov kunde komma att framträda att övergå till fastighetsregister såsom för stad utan samband med köpings- eller municipalbildning. Det syntes sålunda vara önskvärt, att det bleve möjligt att använda sådant register för landsbygdsområde över huvud.

Sättet för reformens genomförande.

I promemorian understrykes att det föreliggande problemet fordrade en skyndsam lösning, även om denna skulle bli av provisorisk natur. Lantmäteristyrelsen avvisar dock tanken på ett sådant provisorium som att b o r t-

taga eller förlänga tidsbegränsningen i slutbestämmelserna till fastighetsbildningslagen. Styrelsen hävdar sålunda, att det icke vore tilltalande och ej heller skulle lösa problemet i dess helhet, om man ökade den övergångstid, under vilken jordregister fortfarande finge föras i områden som inkorporeras med fastighetsregistersamhälle.

Styrelsen fortsätter:

Så som utvecklingen gått torde det få betecknas som mindre lyckligt att de två registertyperna äro så vitt åtskilda. En smidig övergång från den ena typen till den andra hade varit önskvärd. Det torde därvid vara klart, att registertypen fastighetsregister för stad med dess omständligare och mera detaljerade registreringsregler i första hand bör förbehållas områden med stadsmässig bebyggelse. I överensstämmelse därmed bör också registertypen jordregister med dess för landsbygdsförhållanden avpassade regler kunna tillämpas såväl å landet som i stad, om blott omständigheterna äro sådana, att det finns anledning förvänta, att de övervägande agrara förhållandena skola bli bestående.

Fastighetsbildningssakkunniga hålla som bekant på att utarbeta en ny fastighetsbildningslag. Även om detta reformarbete närmast föranletts av landsbygdsförhållanden, lär den nya lagen med hänsyn till fortgående utjämning mellan land och stad få givas sådant innehåll, att den blir lämplig även för komplicerade tätortsförhållanden. Den torde sålunda i stort sett komma att passa både för land och för stad. De för städerna erforderliga särreglerna bli i den nya lagstiftningen i dylikt fall både färre till antalet och mindre betydelsefulla än för närvarande. Vid den nya fastighetsbildningslagstiftningens utarbetande torde man icke kunna undgå att även beröra registreringsreglerna. Man måste därvid troligen på något sätt samordna de olika registreringsystemen samt söka ordna en smidig övergång från jordregister till ett för tätortsförhållanden avpassat fastighetsregister. Med hänsyn till det sålunda pågående genomgripande lagstiftningsarbetet gäller det i detta sammanhang endast att få till stånd sådan provisorisk lagändring att fastighetsregistreringen, intill dess slutgiltiga regler utformats, kan på bästa sätt lämpas efter lägligheten.

Med dessa utgångspunkter finner styrelsen den mest praktiska och lämpliga lösningen av det ifrågavarande problemet för närvarande vara, att Kungl. Maj:t skall äga att för varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande förhållanden förordna om tillämpligheten av registreringsreglerna. Kungl. Maj:t skall alltså enligt styrelsens förslag kunna efter omständigheterna besluta att jordregister skall föras i stad och fastighetsregister såsom för stad på landet.

I memorian erinras om att man vid införandet av 1948 års lag med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad övervägde att inordna de i detta sammanhang erforderliga föreskrifterna i lagen om fastighetsbildning i stad. Att så ej skedde hade haft flera orsaker. Bland annat hade man genom den särskilda lagen velat betona lagstiftningens provisoriska natur. När det nu gällde att införa särskilda regler för registreringen, skulle måhända av liknande skäl kunna övervägas att utfärda

en särskild lag därom. Av skäl, som styrelsen komme att närmare utveckla i ett senare avsnitt av promemorian, syntes en sådan anordning dock icke vara lämplig. Styrelsen föresloge därför, att erforderliga ändringar i syfte att jordregister skall kunna föras i stad och fastighetsregister såsom för stad inom område å landet infördes direkt i fastighetsbildningslagen. Ändring påkallades därvid främst av 7 kap. 1 § och 7 kap. 17 § första stycket samma lag. Vidare erfordrades åtskilliga följdändringar både i fastighetsbildningslagen och i andra lagar och författningar.

I promemorian behandlas därnäst vissa *olägenheter*, som föranledas av styrelsens förslag. Här om anföres:

Genom förutnämnda 1948 års lag har skett en geografisk uppdelning av vissa städer och andra samhällen i olika bestämmeområden såvitt angår fastighetsbildningen. Den nu ifrågasatta lagändringen skulle medföra ytterligare en sådan geografisk uppdelning av vissa städer, andra samhällen och landskommuner i olika bestämmeområden, i första hand vad angår fastighetsregistreringen. Det är givetvis icke i och för sig önskvärt, att sådana gränser tillskapas inom en kommunal förvaltningsenhet. Så som förhållandena utvecklats på detta område, torde det dock vara nödvändigt att detta sker. Byggnadslagstiftningen ger exempel på ett flertal liknande uppdelningar. Olägenheterna kunna nedbringas genom olika åtgärder, som komma att diskuteras i det följande. Det torde också böra framhållas, att det många gånger lär vara möjligt att sammanföra gränserna för 1948 års lags tillämplighetsområde med gränserna för det område, där jordregister skall föras och att detta bör eftersträvas.

Det har ej sällan anmärkts — fortsätter lantmäteristyrelsen — att, om olika registreringssätt skola tillämpas inom samma kommun eller samhälle, en delning enligt 1930 års lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m. måste bli följd. En sådan invändning mot den nu ifrågasatta lagändringen kunde givetvis i vissa fall ha sitt berättigande. Styrelsen hade dock icke av denna anledning tvekat att föreslå lagändringen. Orsakerna därtill vore flera, i vilket hänseende styrelsen anför:

Det bör sålunda anmärkas, att vid den nu pågående revisionen av kommunindelningen de områden, som tillföras städerna, alltid torde bestå av hela socknar. Stundom lærer därvid bli lämpligt, att gränsen mellan område med fastighetsregister såsom för stad och område med jordregister förlägges i sådan förutvarande sockengräns. Delning enligt 1930 års lag behöver då icke ifrågakomma. Även eljest torde bestämmandet av gräns mellan fastighetsregisterområde och jordregisterområde i regel kunna ske så, att delning enligt 1930 års lag över huvud taget ej erfordras. Vid sådant bestämmande är ju allenast fråga om huruvida en fastighet skall redovisas i det ena eller andra registret. Om gränsen mellan områdena blir oregelbunden, är av mindre betydelse. Huvudsaken torde böra vara, att fastighetsregisterområdet innesluter alla de fastigheter, som väntas bli föremål för stadsmässig bebyggelse inom överskådlig tid. Om därinom dessutom faller jordbruksbygd, medför detta i och för sig knappast någon olägenhet. De jordpolitiska intressena kunna i alla fall skyddas genom tillämpning av 1948 års lag.

Måste likväl delning enligt 1930 års lag ske, få olägenheterna därav i varje särskilt fall vägas mot fördelarna av att fastighetsregister såsom för stad

icke behöver uppläggas. På grundval av sådant övertvägande torde därefter Kungl. Maj:t meddela beslut angående sättet för registreringen. Om erforderlig delning enligt 1930 års lag medför större besvär eller olägenhet, torde resultatet komma att bli att fastighetsregister såsom för stad upplägges. Ej sällan kan det emellertid visa sig att fördelarna av att föra jordregister för stadsområde äro större än de nackdelar, som en delning skulle medföra.

Lantmäteristyrelsen anmärker, att det givetvis skulle kunna ordnas så, att den delning enligt 1930 års lag, som kunde befinnas erforderlig på grund av en kommunal enhets uppdelning i områden med olika system för fastighetsregistreringen, skulle kunna ske successivt, allteftersom de berörda fastigheterna bleve föremål för vanliga fastighetsbildningsåtgärder, såsom avstyckning, sammanläggning, laga skifte m. m. En bestämd skillnad skulle dock därigenom införas mellan sådan delning enligt 1930 års lag, varom nu vore fråga, och annan delning enligt samma lag. Detta syntes mindre lämpligt. På grund därav och då det vidare i praktiken regelmässigt torde kunna ordnas så, att delning enligt 1930 års lag icke erfordrades vid en kommuns uppdelning i områden med olika registreringssystem, hade lantmäteristyrelsen icke ansett sig böra förorda en lösning i antydd riktning. Vidare framhålls i promemorian, att man allenast i undantagsfall behövde räkna med att övergång tid efter annan från den ena registreringsformen till den andra skulle bli nödvändig av den anledningen att stadsplaneområdet svällde ut. Gränsen mellan områden med olika registreringssystem borde redan från början kunna dragas så, att tillräckligt utrymme bereddes för stadsplanebebyggelsens framtida utveckling inom fastighetsregisterområdet. Detta område borde hellre tagas till för stort än för litet. Ett förordnande om bibehållande av jordregister borde med andra ord som regel allenast avse rena landsbygdsområden av sådan beskaffenhet och med sådant läge att näringslivets inriktning huvudsakligen på jord- och skogsbruk hade alla förutsättningar att bli bestående för överskådlig tid framåt.

Beträffande den närmare regleringen av jordregisterföringen i stad framhåller lantmäteristyrelsen inledningsvis, att städerna sedan gammalt hade en fri ställning vid skötseln av sitt mätningväsende. Fastighetsbildningen och fastighetsregistreringen ombesörjdes av staden som en kommunal angelägenhet. Anledning funnes i princip icke att göra inskränkning i denna en stads rättighet och skyldighet. Om jordregister skulle föras för stadsområde, uppkomme emellertid frågan, huru ansvaret och kostnaden för jordregisterföringen skulle regleras. Jordregistret för landet hade nämligen upplagts och fördes av överlantmätaren helt som en statlig angelägenhet.

Styrelsen fortsätter:

En väsentlig skillnad mellan jordregister och fastighetsregister såsom för stad är, att till den förra registertypen icke hör någon på en fullständig fastighetsutredning grundad registerkarta. I jordregistret sker rörande den registrerade fastigheten allenast hänvisning till vissa kartor och handlingar, vilka förutsättas ligga förvarade i länslantmäterikontorets arkiv, d. v. s. i

samband med registret. Avsaknaden av registerkarta medför, att varje fastighetsbildningsåtgärd i princip får föregås av en fastighetsutredning av liknande slag som den utredning, som ligger till grund för registerkartan. Vid sådan utredning fordras i regel tillgång till de i jordregistret åberopade kartorna och handlingarna. Jordregistret är med andra ord icke fullständigt utan det grundläggande arkivet. Om jordregistret skulle överflyttas från länskontoret till staden för att där föras av en särskild registerförare, torde därför följden böra bli att även de grundläggande förrättningsakterna skulle förflyttas. En sådan splittring av länskontorens arkiv skulle medföra ogynnsamma följder för lantmäteriväsendet och kan även av andra skäl omöjliggöras förordas.

Vad angår kostnaderna för registerföringen så torde utan vidare vara klart att det är staden, som gör den ekonomiska vinsten av att fastighetsregister enligt den högre registreringsformen icke skall behöva uppläggas. Å andra sidan torde det närmast vara ett statligt intresse, att överföring från ett register till ett annat icke sker i onödan. Själva registerföringen torde icke heller, därest den bibehålles hos överlantmätaren, medföra ökade kostnader för statsverket.

I detta sammanhang må vidare framhållas att de områden, varom fråga är, som regel komma att bestå av rena landsbygdsområden utan större betydelse för stadens framåtskridande i stadsmässigt hänseende. Den statliga jordpolitiska kontrollen skall däremot i regel utövas inom desamma. Överlantmätaren, som främst skall utöva denna kontroll i fastighetsbildningshänseende, bör då ej berövas det underlag för kontrollen, som tillgång till registret och arkivmaterialet innebär.

Lantmäteristyrelsen säger sig på grund av dessa överväganden anse, att för de områden av stad, varom nu är fråga, jordregistreringen bör ombesörjas av överlantmätaren på statsverkets bekostnad samt att såväl registret självt som de därtill hörande akterna rörande fastighetsbildningen böra förvaras på länslantmäterikontoret.

Emellertid uppkommer här — fortsätter styrelsen — frågan, om och i vad mån det skulle vara nödvändigt att stad beträffande område, där överlantmätaren sålunda förde jordregister, erhöle avskrift eller utdrag av detta register samt hölles successivt underrättad om fastighetsbildningens fortgång. Härom yttrar styrelsen:

Såsom i det föregående anförts torde den fördel, som staden skulle få av att ha ett exemplar av jordregistret nära tillgängligt, bli av mindre värde utan att staden samtidigt har tillgång till hela det grundläggande arkivet. Någon obligatorisk föreskrift för staden att anskaffa avskrifter av hela detta arkiv har icke ansetts böra övervägas. Kostnaden därför torde icke svara mot fördelarna. Det torde då ej heller finnas anledning att meddela obligatorisk föreskrift om någon annan åtgärd i här avsett syfte. Vidare bör framhållas att för landsbygden i allmänhet aldrig ifrågasatts, att vederbörande kommun skulle hållas underrättad om fastighetsbildningen. Tillräcklig anledning att i förevarande avseende göra skillnad mellan de rent agrara delarna av städerna och landsbygden i allmänhet synes i princip icke föreligga. Städerna böra i fråga om sådana agrara områden regelmässigt kunna nöja sig med att erhålla erforderliga upplysningar om fastighetsbildningen på begäran i varje särskilt fall. Endast om detaljplanläggning finnes eller uppkommer inom stadsområden med jordregister torde föreligga anledning att frångå denna principiella inställning. Beträffande fastig-

hetsbildningen inom stads- eller byggnadsplan får det anses vara av sådan betydelse för byggnadsnämndens verksamhet, att nämnden bör äga tillgång till förrättningsakterna. På den grund föreslås, att avskrift av förrättningsakt, som här avses, skall tillställas nämnden.

Om så befinnes erforderligt eller önskvärt står det givetvis också staden fritt att på en gång anskaffa avskrift av hela jordregistret för staden eller en större del därav. En sådan avskrift bör då på lämpligt sätt hållas å jour. Kostnaden för dessa åtgärder bör dock — utom vad angår fortlöpande under rättelse om timade förändringar i registret — liksom kostnaderna för de avskrifter av arkivakter, som staden kan finna önskvärda, stanna å staden.

Lantmäteristyrelsen föreslår sålunda, att obligatorisk skyldighet icke skall föreligga att förse städerna med kopior av jordregistret och av samtliga till detsamma hörande förrättningsakter. Detta borde enligt styrelsens mening gälla icke blott för stad utan även i tillämpliga delar för köping och municipalsamhälle. Endast om detaljpanelläggning funnes eller uppkomme inom område med jordregister, borde principen frångås.

Beträffande fastighetsregisterföringens ordnande på landsbygden anför lantmäteristyrelsen — efter att ha erinrat om att det i styrelsens förslag förutsattes att förordnande att föra fastighetsregister såsom för stad skulle kunna meddelas för område på landet, som ej är samhälle — att för sådant område i fråga om registerföringen borde tillämpas samma regler som redan gällde i fråga om samhällen på landet med fastighetsregister såsom för stad (se 7 kap. 17 § tredje stycket fastighetsbildningslagen). Överlantmätaren borde sålunda vara registerförare, om ej vederbörande kommun förklarade sig vilja bekosta registerföringen. På liknande sätt borde även i fråga om aktförvaringen gälla samma föreskrifter, som nu tillämpades i fråga om dylika samhällen.

Förslagets inverkan på fastighetsbildningslagstiftningen.

I promemorian erinras om att gällande fastighetsbildningslagstiftning i princip vore uppbyggd så att man hade en särskild lagstiftning för landsbygden och en annan för städerna. Jorddelningslagen och sammanläggningsslagen gällde för landet, fastighetsbildningslagen för stad. När nu föresloges att jordregister skulle kunna föras inom stad, kunde vissa av fastighetsbildningslagens regler för fastighetsbildningen icke tillämpas, därför att dessa anslöte till sättet för fastigheternas registrering. Ej heller bleve jorddelningslagen och sammanläggningsslagen omedelbart tillämpliga inom stads jordregisterområde. Dessa gällde nämligen icke i stad. När det gällde att anknyta reglerna för fastighetsbildningen till den föreslagna nya ordningen att inom stad skall kunna föras olika slag av fastighetsregister, hade man enligt styrelsen att välja mellan två olika metoder. Antingen kunde man bibehålla fastighetsbildningsreglerna anknutna till registreringsreglerna och göra landsbygdsreglerna tillämpliga i stad samt

anpassa dessa efter stadsförhållandena såväl vad anginge fastighetsbildningen som sådan som i fråga om fastighetsbildningens förvaltning. Eller också kunde man bibehålla fastighetsbildningsreglerna anknutna till staden som kommunal enhet och ändra de nuvarande stadsreglerna för fastighetsbildningen så att de passade för det ändrade registreringssättet.

Beträffande valet mellan dessa båda alternativ anför styrelsen:

Med hänsyn till att i stad särreglerna för fastighetsbildningen och särreglerna för fastighetsregistreringen i stor utsträckning betingas av samma omständigheter, förefaller det naturligt att använda den förstnämnda av de här ifrågasatta metoderna. Det allmänna kravet att all fastighetsbildning bör vara väl ansluten till den fastighetsindelning, som redovisas i registret, talar också för att man använder sig av denna metod. Metoden synes förutsätta att det tillskapas en ny lag av huvudsakligt innehåll, att Konungen skall beträffande område inom stad eller inom fastighetsregistersamhälle äga förordna, att jordregister skall föras av överlantmätaren enligt de för landet meddelade bestämmelserna, och att inom sådant område vad i jorddelningslagen med därtill hörande övergångsbestämmelser och i sammanläggningslagen är stadgat för landet skall äga tillämpning med vissa undantag. Undantagen torde bli åtskilliga. Bestämmelserna i 1—3 kap. fastighetsbildningslagen måste sålunda allttjämt gälla. Vad i 5 och 6 kap. stadgas angående behörighet att utföra förrättning och därmed sammanhängande förvaltningsorganisatoriska särregler torde icke heller kunna utgå. Likaså torde allttjämt böra gälla de övriga särbestämmelser, som avse att befordra den stadsplanemässiga fastighetsbildningen inom staden eller samhället. Den nya lagen kan icke ersätta 1948 års lag med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad men skulle lämpligen kunna sammanföras med denna till en gemensam ny lag. Slutligen torde metoden fordra att i fastighetsbildningslagen införes erinran i därav berörda kapitel om att lagens tillämpningsområde förskjutits.

För den sistnämnda av de förut ifrågasatta metoderna talade å andra sidan enligt styrelsens mening flera skäl, i vilket avseende styrelsen anför:

1—3 samt 6 kap. fastighetsbildningslagen äro sålunda redan i stort sett oberoende av registreringsmetoden och kunna därför lämnas tämligen orörda. Vad angår 4 och 5 kapitlen, som avse sammanläggning och avstyckning, har redan möjliggjorts att landsbygdsreglerna kunna tillämpas i stad. Härigenom har det principiella sambandet mellan registreringsreglerna och fastighetsbildningsreglerna i själva verket redan avskurits. Lagtekniskt förefaller det också riktigare att jämka den på landsbygdslagstiftningen uppbyggda fastighetsbildningslagen så, att denna passar för registreringssättet, än att bygga upp en ny lag på landsbygdslagstiftningens grund och jämka denna nya lag efter vissa av de behov, som redan tillgodosetts i den nuvarande lagen. Metoden synes förutsätta vissa principiella ändringar i framför allt 4 och 5 kapitlen av fastighetsbildningslagen men lämnar 1948 års lag i stort sett orörd.

Vid övervägande av frågan vilkendera av metoderna, som borde komma till användning, borde — heter det slutligen i promemorian — vidare beaktas att inom område med jordregister i stad de jordpolitiska villkoren med all sannolikhet komme att behöva tillämpas. Genom förordnande enligt 1948 års lag kunde inom sådant område de för landet gällande reglerna

angående avstyckning och sammanläggning bli tillämpliga. Oberoende av om de ifrågavarande lagreglerna uppbyggdes efter den ena eller andra metoden, bleve därför i praktiken förhållandena alldeles desamma. Det vore alltså endast fråga om att välja det formellt och lagtekniskt bästa sättet för att genomföra reformen. Lantmäteristyrelsen hade efter prövning funnit, att den sistnämnda metoden medförde minst besvär och tillika bleve minst svåröverskådlig. Eftersom också metoden lämnade registreringsreglerna i stort sett obundna av fastighetsbildningsreglerna, kunde med denna metod det lämpligaste sättet för registreringen väljas i varje särskilt fall, oberoende av omständigheter som icke direkt hade med själva registreringen att göra.

Sammanfattning.

I enlighet med det anförda innebär lantmäteristyrelsens förslag sådan ändring av fastighetsbildningslagen, att möjlighet öppnas att föra jordregister såsom för landet i stad eller del därav samt inom del av samhälle å landet, där eljest skulle föras fastighetsregister såsom för stad, ävensom att föra fastighetsregister såsom för stad för område på landet som ej ingår i samhälle. Förslaget innebär vidare, att reglerna för fastighetsbildningen vad angår stad bibehållas bundna vid staden såsom enhet, oberoende av om därinom föres fastighetsregister såsom för stad eller jordregister, och att detsamma skall gälla för fastighetsregistersamhälle, oberoende av om för någon del därav skall föras jordregister. Annat område å landet med fastighetsregister såsom för stad skall enligt förslaget i fastighetsbildningshänseende likställas med fastighetsregistersamhälle, där så är möjligt.

Förslaget syntes — anför styrelsen — lösa ett flertal aktuella problem. Det bleve sålunda möjligt att meddela Karlskoga begärt uppskov med att övergå till fastighetsregister såsom för stad, och möjligt vore att Karlskoga med denna lösning aldrig komme att övergå till sådant fastighetsregister för den mest avlägsna, rent landsbygdsbetonade delen av staden. Denna del vore också så belägen att, även om jordregister där stadigvarande skulle föras, delning enligt 1930 års lag icke bleve erforderlig. För t. ex. Kiruna öppnades möjlighet att bibehålla jordregistret för de väldiga landsbygdsområdena omkring den lilla stadskärnan. Genom förslaget syntes vidare bland annat frågan om ordnandet av fastighetsregister inom de stora landsbygdsområden, som inkorporerades med städer och köpingar vid kommunindelningsreformen, att lösas. För Grebbestad kunde nuvarande registrerings-system bibehållas.

Styrelsen fortsätter:

Vid förslagets utarbetande har stor vikt fästats vid att inga onödiga ingrepp skulle göras i nu gällande lagstiftning. Allt ingripande i lagstiftningen — även om sådant av andra orsaker kunnat ifrågakomma — har undvikits, om det icke direkt föranletts därav, att jordregister bör föras för stad och fastighetsregister såsom för stad för landet.

Det kunde måhända synas mindre lämpligt att på nu angivet sätt göra ingrepp i nuvarande bestämmelser på ifrågavarande område, eftersom fastighetsbildningssakkunniga äro sysselsatta med en allmän översyn av reglerna rörande fastighetsbildningen och fastighetsregistreringen. Det föreliggande problemet har emellertid aktualiserats genom kommunindelingsreformen och genom den situation, som föreligger i bland andra Karlskoga, Kiruna och Grebbestad. Det torde icke vara möjligt att underlåta att göra något åt saken. Förslaget synes också knappast kunna föregripa fastighetsbildningssakkunnigas arbete.

I anslutning till vad sålunda anförts har lantmäteristyrelsen upprättat förslag till:

lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;

lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad;

lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet;

lag angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område (ensittarlagen); samt

lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m.

En närmare redogörelse för dessa förslag kommer att lämnas i specialmotiveringen.

Vidare har lantmäteristyrelsen uppgjort vissa vid promemorian fogade förslag till ändring i olika administrativa författningar, främst fastighetsregisterförordningen och jordregisterförordningen.

Yttrandena.

Behovet av ändrad lagstiftning.

I ett flertal yttranden understrykes vikten av att de nuvarande bestämmelserna angående gränsdragningen mellan områden med olika fastighetsregistreringssystem snarast möjligt ändras i den riktning lantmäteristyrelsen föreslagit. Särskilt betonas därvid det angelägna i att jordregister såsom för landet skall kunna föras för stad eller samhälle eller del därav, där eljest bestämmelserna om fastighetsregister i 1917 års fastighetsbildningslag skulle gälla. Sålunda ha *stadsfullmäktige i Karlskoga* framhållit, att lagförslagets genomförande skulle lösa en för staden besvärlig situation, och *stadsfullmäktige i Kiruna* ha anförts, att man redan i samband med stadsbildningen kraftigt pläderat för en lagändring, som skulle medföra att fastighetsregister såsom för stad ej skulle behöva uppläggas för Kirunas ytterområden. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har framhållit, att behov av en provisorisk lagändring i enlighet med lantmäteristyrelsens förslag föreläge jämväl för nämnda läns vidkommande, och *länsstyrelsen i Öster-*

götlands län har hänvisat till ett av överlantmätaren i länet avgivet yttrande, där det bland annat anföres:

För Östergötlands del har förslaget en mycket stor praktisk betydelse. Sålunda må erinras om att Risinge kommun om cirka 31 800 hektar från och med den 1 januari 1942 ombildats till Finspångs köping samt att hela Åtvids kommun om cirka 14 500 hektar från och med den 1 januari 1947 ombildats till Åtvidabergs köping. Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall för båda dessa köpingar föras fastighetsregister av stadstyp. Beträffande Finspång lära blott en del förarbeten ha verkställts för upprättande av registerkarta med tillhörande förteckningar. För Åtvidaberg finns stadsfastighetsregister upplagt för den gamla municipala delen (cirka 380 hektar). Dessutom ha en del smärre förarbeten verkställts för registerkartan för den återstående delen av köpingen.

Kungl. Maj:ts beslut den 13 maj 1949 angående ny indelning av Östergötlands län i borgerliga kommuner innebär bl. a. att landsbygdsområden med en sammanlagd areal av cirka 29 900 hektar införlivas med städer.

De båda förutnämnda köpingsbildningarna och kommunindelningsbeslutet innebära således, att inom länet inom den närmaste tiden stadsfastighetsregister skulle behöva uppläggas för sammanlagt cirka 75 800 hektar. Som jämförelse må nämnas, att länets städer för närvarande tillsammans omfatta en areal av cirka 40 000 hektar, och ändock finnas bland städerna två som anses »överstora», nämligen Norrköping och Motala om tillsammans cirka 26 400 hektar.

Det torde utan vidare stå klart att det med nuvarande brist på för ändamålet kompetent arbetskraft skulle vara nära nog omöjligt att under de närmaste 10 åren få stadsfastighetsregister färdiga för samtliga områden. Därtill kommer att mycket stora områden av de båda köpingarna och de kommuner, som skola införlivas med städer, med visshet inom överskådlig tid komma att behålla sin karaktär av ren landsbygd. Att upplägga stadsfastighetsregister för sådana områden skulle knappast tjäna något praktiskt syfte.

Beträffande den del av förslaget som innebär att fastighetsregister såsom för stad skall kunna föras för område på landet utan sammanhang med köpings- eller municipalbildning har *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* erinrat, att den i underdånig skrivelse den 16 april 1948 — med utgångspunkt från det i länet aktuella fallet avseende bildande av en storkommun av de nuvarande landskommunerna Tanum och Lur samt Grebbestads köping — hemställt om sådan ändring av fastighetsbildningslagen, att det bleve möjligt att föra fastighetsregister såsom för stad för visst område å landet utan att inom området skulle iakttagas »den för städerna gällande ordning för bebyggande». Länsstyrelsen anför, att syftemålet med denna hemställan skulle bli fullt tillgodosett, om det föreliggande förslaget upphöjdes till lag.

Sättet för reformens genomförande.

Såsom förut nämnts har lantmäteristyrelsen för sin del på anförda skäl avisat tanken på att borttaga eller förlänga tidsbegränsningen i slutbestämmelserna till fastighetsbild-

ningslagen. Under remissbehandlingen har en motsatt uppfattning kommit till uttryck i endast två yttranden. Sålunda har *kommunal-tekniska föreningen* påpekat de olägenheter som vore förenade med detaljändringar i gällande lagstiftning. Föreningen erinrar om att lantmäteristyrelsen i sin motivering till förslaget också framhållit, att det måhända kunde synas mindre lämpligt att på angivet sätt göra ingrepp i nuvarande bestämmelser, eftersom fastighetsbildnings-sakkunniga vore sysselsatta med en allmän översyn av reglerna rörande fastighetsbildningen. I anslutning härtill ville föreningen hänvisa till fastighetsbildnings-sakkunnigas betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av jorddelningslagen (SOU 1944: 46 s. 5 och 6). Här uttalades bl. a. följande.

»Metoden att vid revision av ett större lagverk vidtaga reformerna successivt är som bekant vanligen förenad med speciella svårigheter. Man kan icke gärna gå till våga så, att esomoftast göras smärre detaljändringar här och var och av rent provisorisk natur. Helst bör ju varje led i reformarbetet avse ett eller flera större partier, som därvid erhålla sådan utformning att de sedermera utan alltför betydande omvandlingar kunna ingå i lagverket i dess slutliga skick. Men detta låter sig, om reformerna beröra principer, systematik och terminologi, icke så lätt genomföra utan att man under övergångsperioden nedsätter kraven på att förhållandet mellan lagens olika delar skall utmärkas av enhetlighet och följdriktighet.»

Enligt föreningens mening vore det önskvärt, att alla hithörande frågor upptoges i ett sammanhang och att det omedelbara behovet om möjligt tillgodosåges genom mindre djupgående ändringar än de nu föreslagna. Föreningen fortsätter:

Som framhålles i motiveringen till förslaget, äger Konungen medgiva att, efter det ett område lagts till stad, för området må föras jordregister, dock får medgivandet icke utsträckas längre än tio år. Att som provisorium borttaga eller förlänga tidsbegränsningen har, framhålles i motiven, befunnits icke vara tilltalande och ej lösa problemet i dess helhet. Ett sådant provisorium är givetvis mindre tilltalande, men därmed synas dock de viktigaste aktuella svårigheterna kunna undanröjas, därest dessutom möjlighet öppnas för stad eller samhälle som blir landskommun att tills vidare som provisorium föra fastighetsregister enligt stadsreglerna. Med en lösning av problemen efter denna linje föregripes icke den blivande lagstiftningen och man undviker de uppenbara olägenheter som följa med detaljändringar i förevarande lagstiftning.

Byggnadsnämnden i Kristinehamn har intagit en liknande ståndpunkt och anfört:

Nämnden finner de föreslagna ändringarna i fastighetsbildningslagen m. m. vara önskvärda och ändamålsenliga, men vill ifrågasätta lämpligheten av ett ikraftträdande innan de följdverkningar beträffande fastighetsredovisningen, som kan komma att betingas av fastighetsbildnings-sakkunnigas pågående utredning, kunna överblickas. Genom sin provisoriska karaktär synas sålunda lagändringarna icke ägnade att bidra till ökad överskådlighet och reda i lagstiftningen, något som beträffande fastighetsbildning och fastighetsredovisning torde få anses angeläget och eftersträfvansvärt. I det tvångsläge, som föreligger, synes ett provisorium med mindre de-

taljerade bestämmelser, exempelvis en förlängning av tidsbegränsningen i slutbestämmelsen till fastighetsbildningslagen eller annan övergångsbestämelse, vara att förorda.

Förutom i dessa båda yttranden har förevarande alternativ endast berörts av *fastighetsbildningssakkunniga*, som i denna del anfört följande:

Måhända skulle kunna anses ligga närmast till hands att för städers och fastighetsregistersamhällens del lösa spørgsmålet genom ändring av innehållet i övergångsbestämmelserna till fastighetsbildningslagen. Man kunde tänka sig att Kungl. Maj:t erhöile rätt att, utan att angiva viss tidpunkt då fastighetsregister skulle vara upplagt, medgiva att med upprättandet av fastighetsregister enligt stadsreglerna finge exempelvis för en inkorporerad kommun eller del därav anstå tillsvidare till dess annorlunda förordnades. Under tiden skulle fastighetsregistreringen fortsätta enligt jordregisterförordningen. Utom det att det lagtekniskt synes föga lämpligt att ge övergångsbestämmelserna ett dylikt ändrat innehåll, må emellertid framhållas, att det av lantmäteristyrelsen väckta spørgsmålet icke får anses innebära en fråga om uppskov utan om befrielse från den i 7 kap. 1 § fastighetsbildningslagen stadgade skyldigheten, alltså en ändring i sak.

Fastighetsbildningssakkunniga ha därför funnit, att spørgsmålet borde lösas på annat sätt än genom en justering av övergångsbestämmelserna till fastighetsbildningslagen. De sakkunniga ha vidare uttryckligen förklarad, att en provisorisk lösning av spørgsmålet enligt lantmäteristyrelsens förslag icke, såvitt nu kunde bedömas, skulle föregripa de sakkunnigas arbete.

Om man bortser från de nyss omnämnda yttrandena av kommunal-tek-niska föreningen och byggnadsnämnden i Kristinehamn ha remissinstan-serna överlag uttryckligen biträtt eller lämnat utan erinran lantmäteri-styrelsens förslag att Kungl. Maj:t skall kunna efter omständigheterna besluta att jordregister skall föras i stad och fastighetsregister såsom för stad på landet. Sålunda må nämnas, att *byggnadsstyrelsen* funnit förslaget ägnat att medföra en smidigare redovisning av fastigheterna i registrerings-hänseende än som kunde ske enligt gällande regler. Byggnadsstyrelsen har dock ansett sig böra särskilt understryka angelägenheten av att gränsen mellan områden med olika registreringssystem redan från början droges så att tillräckligt utrymme bereddes för stadsplanebebyggelsens framtida ut-veckling inom fastighetsregisterområdet. Såsom redan i förslaget framhål-lits borde detta område således hellre tilltagas för stort än för litet. *Läns-styrelsen i Östergötlands län* har anfört, att förslaget enligt dess mening in-nebure en lycklig lösning av föreliggande problem. *Länsstyrelsen i Väster-norrlands län* har uttalat, att någon mera lämplig utväg för bemästrande av de nu aktuella svårigheterna än den lantmäteristyrelsen föreslagit icke torde stå till buds, men länsstyrelsen har samtidigt understrukt lösningens provisoriska karaktär. *Överlantmätaren i Norrbottens län*, vars yttrande åberopats av *länsstyrelsen i länet*, anser att det åsyftade resultatet enklast ernås genom de av lantmäteristyrelsen föreslagna författningsändringarna.

Förslaget har tillstyrkts även av *svenska stadsförbundet* och *svenska*

landskommunernas förbund. Stadsförbundet har dock därvid förutsatt, att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna komme att i de enskilda fallen laga efter lägligheten och taga all möjlig hänsyn till respektive stads intressen av ekonomisk och annan natur. Jämväl *överbantmätaren i Västernorrlands län* har betonat, att det vid tillämpningen av de nya bestämmelserna borde noga iakttagas, att i de enskilda fallen icke mera våld användes än nöden krävde. I detta sammanhang må vidare nämnas, att *stadsfullmäktige i Norrköping* såsom sin mening uttalat att det borde vara en stad obetaget att, om den så önskade, upplägga och föra fastighetsregister för hela sitt område. Stadsfullmäktige ha därvid åberopat ett av *stadsingenjören i staden* avgivet tjänsteutlåtande, där det heter:

För stadens del är lagförslaget aktuellt i fråga om den blivande inkorporeringen av Styrestad och Tingstad socknar med Norrköpings stad.

Det torde redan nu kunna sägas, att det ur stadens synpunkt torde bli lämpligast att fastighetsregister, i likhet med vad som skett med nuvarande stadsområde, upplägges för områdena efter inkorporeringen. Skulle jordregister för framtiden föras för dessa områden eller vissa delar därav skulle detta medföra betydande nackdelar för stadens olika myndigheter och för allmänheten, då fastighetsregistret föres av registerföraren här i staden medan jordregistret skulle föras av överbantmätaren i Linköping. För lagfarts- och inteckningsväsendet, för byggnadsnämndens och fastighetsförvaltningens m. fl. förvaltningsgrenars verksamhet skulle frånvaron av fastighetsregister och registerkarta inom dessa stadsområden vara till stort förfång. Även för allmänheten borde det vara mindre fördelaktigt att för erhållande av upplysningar rörande fastighetsregistreringen inom vissa områden inom staden behöva vända sig till lantmäterikontoret i Linköping, där förutom jordregistret även förrättningsakter tillhörande jordregisterområdet skulle förvaras.

I anledning av vad sålunda anförts från Norrköpings stads sida har *länsstyrelsen i Östergötlands län* yttrat:

Från Norrköpings sida ha uttalats farhågor för att förslaget skulle lägga hinder i vägen för uppläggande av fastighetsregister för de med staden införlivade landskommunerna Styrestad och Tingstad. Det förefaller länsstyrelsen, som om dessa farhågor vore onödiga, då väl Kungl. Maj:t skulle sakna anledning motsätta sig att staden på egen bekostnad utför detta arbete, därest nödig arbetskraft finnes att tillgå. Detta synes stå i full överensstämmelse med den i promemorian uttalade principen att Kungl. Maj:t skulle äga att för varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande förhållanden förordna om tillämpligheten av registreringsreglerna.

Gentemot sistnämnda princip, eller att Kungl. Maj:t skall äga en fri prövningsrätt rörande gränsdragningen mellan områden med olika registrerings-system, ha *köpingsfullmäktige i Finspång* invänt, att det kunde ifrågasättas om icke uppdelningen i olika bestämmelseområden borde ske på det sättet, att fastighetsregister endast finge uppläggas inom de planlagda områdena av en kommun. I detta sammanhang må även återgivas följande avsnitt ur det yttrande, som avgivits av *länsarkitekten i Värmland*:

Huvudsyftet med nu föreliggande förslag torde vara att inom stad kunna reducera kravet på fastighetsregistrets förande till sådana områden, där

stadsplanebehovet i första hand föreligger. Registerområdets omfattning bör göras så omfattande att även framtida behov av stadsplan kan rymmas inom registerkartans gränser. Bestämmandet av dessa gränser torde i många fall vara beroende av generalplanen.

Då förslaget även avser likalydande bestämmelser för samhälle eller annan ort å landet, där fastighetsregister skall föras enligt de för stad meddelade bestämmelser, synes det angeläget att även här registerkartans omfattning om möjligt göres beroende av generalplanen så att i denna ingående områden, för vilka detaljplan kan tänka bli upprättad, innefattas inom registerkartans gränser.

Mot förslaget torde, under förutsättning att fastighetsregisterområdenas omfattning bedömes med hänsyn till samhällsplaneringens behov för tätorterna, intet vara att erinra.

Det synes emellertid angeläget att därest stadsplan behöver utvidgas över sådant fastighetsregisterområdes gräns, fastighetsregister med karta erhåller erforderlig utvidgning, så att ej sådan situation uppstår, som förutsattes i förslaget till 3 kap. 1 § att sammanläggning av områden icke skulle kunna ske, om områdena redovisas i olika fastighetsregister. Då byggnadslagstiftningen förutsätter att tomt skall vara rättsligt bildad innan nybyggnad å tomten kan äga rum, synes stadsplanens genomförande eljest äventyras.

Beträffande frågan hur jordregisterföringen i stad närmare skall regleras har lantmäteristyrelsen såsom tidigare nämnts föreslagit, att jordregisterföringen inom de områden av stad, varom fråga vore, borde ombesörjas av överlantmätaren på statsverkets bekostnad. I de yttranden som avgivits av överlantmätarna har denna del av förslaget icke kommenterats i vidare mån än att *överlantmätaren i Norrbottens län* förklarat sig anse, att förslagets genomförande icke komme att medföra något nämnvärt merarbete för överlantmätarna. Icke heller i övrigt har förslaget föranlett någon kritik. Endast i ett yttrande, nämligen av *stadsingenjören i Norrköping*, har uttalats viss tvekan om lämpligheten av att överlantmätaren under alla förhållanden skall föra jordregistret för stad eller del därav. Enligt detta yttrande borde stad få möjlighet att låta sitt jordregister föras av särskild registerförare, därest staden skulle finna detta fördelaktigt.

I fråga om en annan del av förslaget rörande jordregisterföringens ordnande i stad ha meningarna däremot brutit sig rätt starkt under remissbehandlingen. I flera yttranden ha sålunda anmärkningar framställts mot lantmäteristyrelsens förslag att jordregistret för stad och därtill hörande akter rörande fastighetsbildningen böra förvaras på länslantmäterikontoren samt att vederbörande byggnadsnämnd icke ex officio bör erhålla avskrift av förrättningsakterna i andra fall än då dessa avse fastighetsbildningen inom stads- eller byggnadsplanlagt område. Kritiken är dock icke enhetlig. I vissa yttranden anses förslaget icke tillbörligt beakta städernas intressen, under det att några överlantmätare anse att så skett i alltför stor utsträckning.

De remissinstanser som anse att förslaget i nu angivet hänseende icke är tillfredsställande ur städernas synpunkt äro länsstyrelsen i Värmlands län, länsarkitekten i samma län, byggnadsnämnden i Karlskoga och kommunaltekniska föreningen.

Byggnadsnämnden i Karlskoga yttrar sålunda:

I samband med fastighetsregistrets uppläggande finna de flesta städer förenligt med sina intressen att verkställa nödiga utdrag, ibland fullständiga avskrifter av de i länets lantmäterikontor förvarade äldre förrättningsakterna för att i största möjliga utsträckning erhålla ett fullständigt arkiv. Härigenom undvikas onödiga och ofta uppkommande resor för forskning till residensstaden. Så har beträffande Karlskoga skett jämsides med att registerkartan upprättats. Styrelsens förslag innebär den nackdelen, att städernas arkiv uppdelas.

Styrelsens förmodande, att byggnadsnämndens huvudsakliga verksamhetsområde skulle vara förknippat till områden med stads- eller byggnadsplan, håller väl heller icke streck. Byggnadsnämndens uppgift torde vara att följa utvecklingen inom stadens hela område och torde väl vara icke minst betydelsefullt innan utvecklingen nått så långt, att området planlagts. Vid fullgörande av denna uppgift är tillgång till arkivet av största vikt.

De flesta förrättningar inom det område, för vilket jordregister föres, komma vidare allt fort att utföras av stadens fastighetsbildande organ och att detta är mest betjänt av att ha ett odelat arkiv inom byggnadsnämnden torde vara uppenbart.

Betydelsen av arkivet vid upprättande av byggnadslovskartor enligt 77 § byggnadsstadgan bör heller icke underskattas.

De förrättningar, som komma att utföras av lantmäteriets distriktsorganisation på grund av bestämmelserna i 1948 års lag med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad, bli säkert ett fåtal och de av styrelsen anförda jordpolitiska skälen torde knappast innebära vägande skäl för arkivets uppdelning. Dessa jordbruksavstyckningar grundas för övrigt i stort sett på förvärv godkända av lantbruksnämnderna och är där avstyckningens tillåtlighet ur jordbrukssynpunkt de facto mången gång redan avgjord, innan förrättningen företages till handläggning. I tvivelaktiga fall synes överlantmätaren genom lån av arkivakter förvarade i byggnadsnämndens arkiv kunna erhålla den utredning, som erfordras för ärendets bedömande.

Det synes byggnadsnämnden rent allmänt förhålla sig så, att det verkställande organet — stadsingenjörskontoret — har större behov av ett nära till hands liggande arkiv än det registrerande och kontrollerande organet — överlantmätaren och lantmäterikontoret.

Byggnadsnämnden har därför föreslagit, att samtliga förrättningsakter enligt fastighetsbildningslagen, oberoende av huru registreringen sker, skola redovisas till byggnadsnämndens arkiv.

Länsarkitekten i Värmlands län föreslår däremot, att redovisningen skall ske dubbelt samt anför härom:

Beträffande bestämmelserna att konceptakten rörande avstyckning, utom vad avser avstyckning inom område för stadsplan eller byggnadsplan, skall redovisas till lantmäterikontoret i länet, kan visserligen finnas tillräckliga skäl att sådan akt på grunder som anförts i promemorian förvaras i länslantmäterikontoret, men det synes minst lika angeläget att samhället, som har att svara för samhällets utveckling, icke undanhålles tid efter annan skeende fastighetsbildning. Det är bland annat angeläget att byggnadsnämnden bekvämt har tillgång till dessa akter för att på lämpligt sätt kunna redovisa utvecklingen å sammanställningskarta i likhet med de kartor, som numera upprättas å länslantmäterikontoret. Till förrättningen bör för den skull lämpligen höra två konceptakter med kartor, varav den ena skall gå till byggnadsnämnden och den andra till länslantmäterikontoret.

Det har i promemorian framhållits att de områden, varom fråga är, som regel komma att bestå av rena landsbygdsområden utan större betydelse för stadens framtidskridande i stadsmässigt hänseende, att den statliga jordpolitiska kontrollen i regel skall utövas inom desamma och att överlantmätaren icke bör berövas det underlag för kontroll, som tillgång till registret och arkivmaterialet utgör. Det har även framhållits att för landsbygden i allmänhet aldrig ifrågasatts att vederbörande kommun skulle hållas underlättad om fastighetsbildningen. I sistnämnda fall synes jämförelsen haltande, då där hittills dels icke funnits byggnadsnämnder i större omfattning än som betingats av de avgränsade utomplansområdena och dels byggnadslagen numera ställer krav på att byggnadsnämnderna skola följa fastighetsbildningen. Det synes för den skull angeläget dels att även byggnadsnämnder å landet hålles å jour med fastighetsbildningar inom utomplansområden och tätortsbildningar dels ock att den ekonomiska sidan av saken löses på ett tillfredsställande sätt. Då det ur det allmännas synpunkt är angeläget att så sker synes man böra tänka sig en lösning med statsbidrag för detta ändamål.

Även *länsstyrelsen i Värmlands län* förordar en ändring av förslaget i denna del. Länsstyrelsen framhåller, att betydande planeringsuppgifter jämlikt gällande byggnadslagstiftning ankomma på byggnadsnämnd i stad, köping och municipalsamhälle. För att kunna fullgöra dessa uppgifter måste byggnadsnämnden med uppmärksamhet följa den fortlöpande fastighetsbildningen icke endast inom stadens eller samhällets mera centrala delar utan även inom ytterområdena. Enligt länsstyrelsens uppfattning måste det ur angivna synpunkter anses angeläget, att byggnadsnämnden i fortsättningen genom utdrag eller avskrift av jordregistret och förrättningsakterna hålles underrättad om den fortgående fastighetsbildningen inom stadens eller samhällets jordregisterområde.

Kommunal-tekniska föreningen anför:

Byggnadsnämnden är för sin verksamhet beroende av tillgång i möjligaste mån till kartor och handlingar rörande staden. Denna byggnadsnämndens verksamhet torde mer eller mindre beröra även områden av agrar beskaffenhet. Det vill då synas naturligt, att nämnden också beredes tillgång till alla nytillkomna förrättningsakter även inom jordregisterområde, där sådant förekommer. För att erhålla en överblick av fastighetsbildningens fortgång inom staden torde tillgång till kopia av jordregistret även vara av stort värde. Icke blott för de intressen byggnadsnämnden har att bevaka utan även med hänsyn till stadens plan- och jordpolitik i övrigt är det en uppenbar brist om i staden icke finnes register och förrättningsakter, som visa fastighetsbildningen inom hela staden. Vi förutsätta att byggnadsnämnden alltid lämnas tillfälle att yttra sig, innan jorddelningsförrättning inom jordregisterområde fastställs.

I likhet med vad som gäller enligt 6 kap. 14 § fastighetsbildningslagen synes alltså, även när förrättning företages inom jordregisterområde i stad, ett exemplar av förrättningsakt alltid böra av förrättningsmannen kostnadsfritt överlämnas till byggnadsnämnden, varjämte bör, när jordregister skall föras inom stad, till byggnadsnämnden kostnadsfritt överlämnas kopia av jordregistret och fortlöpande meddelanden om därefter inträffade förändringar i registret.

Såsom förut nämnts har en helt annan inställning kommit till uttryck i ett par yttranden från lantmäterihåll. Sålunda anför *överlantmätaren i Örebro län*:

Beträffande fastighetsbildningen inom stads- eller byggnadsplan får det enligt lantmäteristyrelsens mening anses vara av betydelse för byggnadsnämndens verksamhet, att nämnden har tillgång till förrättningsakterna rörande avstyckningar inom området. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida det kan anses vara av större betydelse för byggnadsnämnden i stad att ha tillgång till avstyckningsakter beträffande planområden inom landsbygdsdelen (där jordregister skall föras) än för byggnadsnämnden inom s. k. jordregistersamhällen på landet. Om man emellertid anser att ett speciellt intresse föreligger i det förstnämnda fallet, synes detta dock endast gälla förrättningskartorna med tillhörande beskrivningar. Skyldigheten för staden att lösa avskrifter (även kopia av kartan torde vara avsedd), synes därför i varje fall kunna inskränkas till en kopia av kartan (exempelvis å kalkerväv) med beskrivning, vilket skulle medföra en beaktansvärd kostnads- och arbetsminskning.

Överlantmätaren i Värmlands län yttrar:

Enligt förslaget skola förrättningsakter avseende jorddelning inom de s. k. jordregisterområdena redovisas till länslantmäterikontoret. Det synes emellertid vara en brist i förslaget, att denna regel icke utsträcks att gälla även förrättningsakter enligt 2 kap. fastighetsbildningslagen. I motiven har det vidare icke utsagts något om de förrättningsakter, som redan redovisats till vederbörande byggnadsnämnd, när beslut om jordregisterområden för en stad eller ett samhälle meddelas. Därest dessa allt fortfarande skulle ligga kvar hos byggnadsnämnden, uppstår en lucka i länskontorets arkiv, till nackdel för arbetet inom länskontoret. Det riktiga vore väl, att de förrättningsakter, som kommit till under den korta tid mellan landsbygdens införlivning med eller omvandling till ett fastighetsregistersamhälle och till dess ett beslut om s. k. jordregisterområde meddelas, skulle överflyttas från byggnadsnämnden till länskontoret. Vidare vore det väl på sin plats att i detta sammanhang ordna med sådana föreskrifter att förrättningsakter inom områden, där 1948 års lag gäller och där fastighetsregister redan upplagts eller är under arbete, överflyttades och i fortsättningen redovisades till länskontoren mot det att vederbörande samhällen erhöle en avskrift av de akter, som kunde vara av särskilt intresse för dem. Utan tillgång till förrättningsakter kan överlantmätaren icke fullgöra sin skyldighet som övervakande och prövande myndighet i fastighetsbildningsfrågor.

Förslagets inverkan på fastighetsbildningslagstiftningen.

Därest lantmäteristyrelsens förslag rörande gränsdragningen mellan olika registerområden genomföres, måste fastighetsbildningslagstiftningen anpassas efter den nya ordningen. Härvid erbjuda sig enligt promemorian två olika alternativ: antingen kan man liksom hittills knyta fastighetsbildningsreglerna till registreringstypen (fastighetsregister eller jordregister) och alltså göra jorddelningslagen med eventuellt erforderliga jämkningar tillämplig inom jordregisterområde i stad och fastighetsregistersamhälle, eller

också kan man låta kommuntypen, d. v. s. å ena sidan stad, köping eller municipalsamhälle och å andra sidan landsbygdskommun, bli bestämmande för vilken fastighetsbildningslagstiftning (fastighetsbildningslagen eller jorddelningslagen, i båda fallen med erforderliga jämkningar) som skall tillämpas. Lantmäteristyrelsen har som förut nämnts för sin del förordat, att reglerna för fastighetsbildningen vad angår stad bibehållas bundna vid staden såsom enhet, oberoende av om därinom föres fastighetsregister såsom för stad eller jordregister.

I flertalet yttranden har icke någon erinran framställts mot den i promemorian föreslagna lösningen. Några remissinstanser ha emellertid bestämt förordat en lösning enligt det av lantmäteristyrelsen underkända alternativet, och även i ett par andra yttranden ha vissa sympatier för detta alternativ kommit till uttryck. Den starkaste kritiken kommer från Sveriges lantmätareförening och överlantmätaren i Örebro län, vilkas yttranden på denna punkt äro mycket utförliga. *Lantmätareföreningen* anför:

Såsom i lantmäteristyrelsens promemoria framhållits äro särbestämmelserna i fastighetsbildningsreglerna för stad — i förhållande till de för landet meddelade bestämmelserna — betingade av behovet av att få fastighetsbildningsreglerna anpassade efter stadsförhållanden, bland annat i registreringshänseende och med hänsyn till fastighetsbildningsorganens organisation. Det har tidigare varit regel att stadskommunerna i stort sett endast omfattat områden av urban karaktär och att inkorporeringar ifrågakommit endast av områden som varit erforderliga för en utvidgad stadsmässig bebyggelse. Beträffande dylika områden var det naturligt att såväl i fråga om fastighetsbildning som registrering övergå från landsbygdsregler till stadsregler. En dylik övergång bör givetvis alltfört äga rum i alla de fall då inkorporering tillgripes för att tillföra staden för urbant ändamål avsedd mark.

Under senare år ha emellertid i icke ringa utsträckning till städer inkorporerats betydande områden av ren landsbygdsnatur ävensom nybildats städer, innefattande stora landsbygdsområden. Dessa så kallade överstora stadsbildningar ha tillkommit av andra skäl än för att tillgodose staden med mark för stadsmässig bebyggelse. Stadsreglerna för fastighetsbildning och registrering äro icke anpassade för områden av landsbygdskaraktär och några primära skäl för att tillämpa dessa regler inom ett till stad överfört landsbygdsområde föreligga sålunda ej.

Enligt lantmätareföreningens bestämda uppfattning borde vad sålunda sagts om registrerings sättet också gälla beträffande fastighetsbildningsreglerna, eftersom i stad särreglerna för fastighetsbildningen och särreglerna för fastighetsregistreringen i huvudsak betingades av samma omständigheter. Föreningen ansåge därför starka skäl tala för att fastighetsbildningsreglerna borde bibehållas anknutna till registreringsreglerna. Löstes frågan enligt denna princip, erfordrades en lagbestämmelse av huvudsaklig innebörd att vad i jorddelningslagen med därtill hörande övergångsbestämmelser och i sammanläggningslagen vore stadgat för landet skulle äga tillämpning inom sådant i stad eller fastighetsregistersamhälle ingående område, för vilket skulle föras jordregister.

Lantmätareföreningen fortsätter:

Mot principen att anknyta fastighetsbildningsreglerna till registrerings-sättet har lantmäteristyrelsen riktat den invändningen, att det vid en sådan anknytning skulle för jordregisterområde inom stad behöva införas åtskilliga undantag från de för landet gällande fastighetsbildningsreglerna. Det har sålunda ansetts att 1—3 kap. fastighetsbildningslagen allttjämt måste gälla. Vidare har vad i 5 och 6 kap. stadgas angående behörighet att utföra förrättning och därmed sammanhängande förvaltningsorganisatoriska särregler icke ansetts kunna utgå liksom icke heller de övriga särbestämmelser, som avse att befordra den stadsplanemässiga fastighetsbildningen inom staden eller samhället. Lantmäteristyrelsen har också påpekat, att 1948 års lag med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad icke skulle göras överflödig.

Behov av att låta bestämmelserna i 1—3 kap. fastighetsbildningslagen äga giltighet inom jordregisterområde i stad har väl i första hand ansetts föreligga för det fall, att inom jordregisterområdet stadsplan fastställs eller finnes fastställd. För fastighetsbildningen inom dylika stadsplanlagda områden synes emellertid samma regler böra gälla som beträffande de nu inom landskommunerna mycket vanliga så kallade jordregistrersamhällena. Några särbestämmelser för stadsplanlagd mark inom jordregisterområde i stad i förhållande till de regler som gälla för dylik mark inom en landskommun synas sålunda icke erforderliga i förevarande hänseende. Icke heller synes något särskilt skäl föreligga att göra specialbestämmelsen i 2 kap. 13 § andra stycket fastighetsbildningslagen tillämplig inom jordregisterområde i stad. Ett stadgande härom skulle bland annat innebära, att vissa gränsbestämningar komme att redovisas till stadens byggnadsnämnd och andra till länslantmäterikontoret, vilket skulle komma att försvåra det för senare förrättningar erforderliga utredningsarbetet.

Föreningen kan icke dela den i promemorian uttalade uppfattningen, att vad i 5 och 6 kap. fastighetsbildningslagen stadgas angående behörighet att utföra förrättning och därmed sammanhängande förvaltningsorganisatoriska särregler, borde gälla inom jordregisterområde i stad. Stads mättningsväsande torde väl i regel vara uppbyggt och dimensionerat för fastighetsbildning till grund för den stadsmässiga bebyggelsen. Det synes knappast vara för staden eftersträvansvärt att dess förrättningsorganisation skall nödgas omhänderväsa fastighetsbildningen jämväl inom rena landsbygdsområden, till exempel en eller flera med staden sammanförda hela jordregistersocknar. Blev så fallet skulle sannolikt ett stort antal städer i samband med den nya kommunindelningens genomförande ställas inför nödvändigheten att utbygga sin mättningsorganisation. Svårigheten att för de nya uppgifterna erhålla personal med lämplig utbildning och nödig erfarenhet bleve säkerligen betydande. Det riktiga synes sålunda vara, att förrättningsverksamheten inom stads jordregisterområde — som ju är avsett att omfatta områden av landsbygdskaraktär — ombesörjes av lantmäteriets distriktsorganisation och att även reglerna för ansökan om förrättning och utfärdande av förordnanden etc. bli desamma som de för landet gällande. Att inom ett landsbygdsområde — även om det är beläget inom stadskommun — reglerna i 5 och 6 kap. fastighetsbildningslagen äro mindre väl ägnade att leda till en ur alla synpunkter lämplig fastighetsindelning än motsvarande regler i den för landsbygdsförhållanden särskilt avpassade fastighetsbildningslagstiftningen torde vara ställt utom diskussion. Vid ett genomförande av lantmäteristyrelsens förslag skulle visserligen genom förordnande enligt 1948 års lag landsbygdsreglerna beträffande sammanläggning och avstyckning kunna

göras gällande inom stad eller del därav, men 6 kap. fastighetsbildningslagen skulle fortfarande tillämpas utan inskränkning. Detta skulle bland annat innebära att omskifte inom en med stad förenad landskommun endast finge äga rum efter särskilt tillstånd av Konungen, att graderingsreglerna skulle bli andra än för övriga landsbygdsområden o. s. v.

Jordregisterområde i stad bör, såsom också lantmäteristyrelsen framhållit, i princip begränsas på sådant sätt att det endast omfattar område med ren landsbygdskaraktär medan fastighetsregisterområdet bör innesluta alla de fastigheter, som väntas bli föremål för stadsmässig bebyggelse inom över-skådlig tid. Vid ett sådant förhållande synas knappast skäl föreligga att för jordregisterområde bibehålla sådana särbestämmelser, som avse att befördra den stadsplanemässiga fastighetsbildningen inom staden. Befinnes i framtiden viss del av jordregisterområde böra lagas i anspråk för stadsmässigt ändamål — något som vid en lämplig gränsdragning mellan jordregister- och fastighetsregisterområde mera sällan torde behöva komma i fråga — kan det däremot vara motiverat att beträffande den delen övergå till stadsreglerna för fastighetsbildning och registrering.

Lantmätareföreningen påpekar vidare, att 1948 års lag icke komme att bli överflödigt därest fastighetsbildningsreglerna bibehölles anknutna till registreringsreglerna. Lagens tillämpningsområde bleve emellertid inskränkt till de landsbygdsområden, för vilka fastighetsregister redan funnes upplagt. Inom jordregisterområde i stad finge lagen sålunda ingen uppgift att fylla.

Sammanfattningsvis anför föreningen till slut:

Det föreliggande förslaget avser att möjliggöra en provisorisk lösning av vissa fastighetsbildnings- och fastighetsregistreringsproblem, främst inom de så kallade överstora städerna, i avvaktan på en ny fastighetsbildningslag och nya registreringsregler. Då man tillgriper ett provisorium, synes det vara angeläget att välja en lösning som ur lagteknisk synpunkt är så enkel som möjligt att genomföra och som i minsta möjliga mån förorsakar ändringar i de gällande faktiska förhållandena. Det är vidare angeläget, att de provisoriska bestämmelserna bli överskådliga och klara samt att de icke föregripa den slutgiltiga lösningen. Dessa krav torde bäst tillgodoses genom det av föreningen förordade alternativet, innebärande att fastighetsbildningsreglerna undantagslöst anknytas till registreringsättet.

Överlantmätaren i Örebro län anlägger i stort sett samma synpunkter på föreliggande problem som lantmätareföreningen. Ur hans yttrande må därför här endast återgivas följande avsnitt:

Överlantmätaren är av den uppfattningen, att den av styrelsen föreslagna anordningen är avsevärt mera svåröverskådlig än det av styrelsen tillbakavisade alternativet. Enligt styrelsens förslag uppkomma fyra olika typer av bestämelseområden i fråga om fastighetsbildningen inom städer och vissa samhällen:

1. Fastighetsregister utan förordnande enligt 1948 års lag.
2. Fastighetsregister med förordnande enligt 1948 års lag.
3. Jordregister utan förordnande enligt 1948 års lag.
4. Jordregister med förordnande enligt 1948 års lag.

Bestämmelserna för dessa olika områdestyper skulle komma att skilja sig från varandra i olika hänseenden, bl. a. med avseende å förutsättningarna för omskifte, graderingsreglerna och genom olika besvärs- och andra

fatalietider. Härtill kommer så ytterligare de tyffall, som alltjämt komme att föreligga på landsbygden (jordregister med eller utan tomtbok). Det torde icke kunna undgås, att denna långt drivna differentiering i praktiken komme att visa sig svåröverskådlig och medföra svårigheter i arbetet. Visserligen torde man kunna förvänta, att lantmätare och mätningmän skola sätta sig in i bestämmelserna, men dessa bestämmelser äro även av betydelse för det rutinarbete, som vanligen ombesörjes av biträdespersonal, för vilken härvidlag svårigheter torde uppkomma.

I jämförelse härmed måste det förefalla enklare att ha endast *en* lagstiftning för landsbygd, vare sig denna är belägen i stad eller i landskommun, och *en* för egentligt stadsområde, definierat såsom område för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad gällande bestämmelserna. De lagändringar, som härför skulle vara erforderliga, synas även lagtekniskt bli av väsentligt mindre omfattning än enligt förslaget, då de i hudsak kunna inskränkas till en bestämmelse om att jorddelningslagen skall äga tillämpning icke blott å landsbygd i administrativ bemärkelse utan även å område i stad, för vilket jordregister föres, samt en motsvarande bestämmelse om att fastighetsbildningslagen skall äga tillämpning endast inom område, för vilket fastighetsregister föres.

Länsstyrelsen i Örebro län säger sig visserligen i allt väsentligt dela de synpunkter, som framhållas i överlantmätarens yttrande. Då här vore fråga om ett provisorium, kunde det emellertid enligt länsstyrelsens mening ifrågasättas om icke ett genomförande av överlantmätarens förslag skulle vara att föregripa blivande lagstiftning i ämnet. Länsstyrelsen funne sig böra, med tillstyrkande i princip av lantmäteristyrelsens förslag, förorda en omprövning av frågan om sambandet mellan fastighetsbildningslagstiftningen och fastighetsregistreringen. Även *länsarkitekten i länet* förordar en sådan omprövning men säger sig anse att en anknytning av reglerna för fastighetsbildningen till det rådande registreringssystemet skulle vara det mest logiska och innebära en från praktisk synpunkt enkel anordning.

I likhet med överlantmätaren i Örebro län har *kommunal-tekniska föreningen* framhållit, att de nu föreslagna bestämmelserna skulle medföra ytterligare en geografisk uppdelning av vissa städer, nämligen i olika registerområden. Visserligen vore avsikten att om möjligt låta jordregisterområde sammanfalla med eller utgöra del av tillämplighetsområde för 1948 års lag, men man finge nog utgå från att detta ej alltid låte sig göra. Inom stad med större landsbygdsområde syntes alltså, därest förslaget antoges, kunna förekomma *dels* ett område varest fastighetsregister för stad skulle föras, *dels* ett område varest dessutom 1948 års lag skulle tillämpas, *dels* ett område varest jordregister för landet skulle föras, samt *dels* ett område varest 1948 års lag skulle tillämpas och jordregister för landet skulle föras.

I detta sammanhang må återgivas vad *överlantmätaren i Värmlands län* anfört i denna fråga:

Genom 1948 års lag löstes de jordpolitiska spörsmålen, men andra olägenheter som även vid 1948 års lags tillkomst voro under debatt kvarstå. Dessa olägenheter äro

- 1) att fastighetsregister som för stad det oaktat måste upprättas för de områden, för vilka 1948 års lag skulle gälla

- 2) att inom samma områden akterna till de förrättningar, som handlades enligt jorddelningslagen, skulle slutligt redovisas till byggnadsnämnden i stället för till länslantmäterikontoret samt
- 3) att förrättningar av jordpolitisk art fortfarande komme att prövas för fastställelse av planmyndigheterna i stället för skiftesmyndigheterna.

Genom nu framlagda förslag till vissa ändringar i fastighetsbildningslagen m. m. skulle de två första olägenheterna i stort sett elimineras under det att den av mig under punkt 3 omtalade olägenheten kommer att kvarstå.

I promemorian har ingående diskuterats olika möjligheter att nå syftet med lagändringen. Enligt min uppfattning har därvid bärande skäl framförts för det alternativ, som valts, nämligen att Kungl. Maj:t skulle efter omständigheterna besluta vilket registreringssystem som skulle användas, fastighetsregister eller jordregister. Föreskrives jordregisters förande, skulle följderna av ett sådant beslut därjämte bli att akter till delningsförrättningar inom ett sådant område skulle redovisas till länslantmäterikontoret. För att de jordpolitiska reglerna m. m. enligt jorddelningslagen skulle gälla, fordras emellertid allt fortfarande beslut och förordnande enligt 1948 års lag.

För egen del hade jag icke tänkt, att här ifrågasättande spörsmål skulle lösas på nu ifrågasatt sätt. Det har synts mig att det rätta hade varit en lagstiftning med innebörd, att Kungl. Maj:t kunde föreskriva att inom viss del av stad eller annat samhälle skulle jorddelningslagen helt gälla, d. v. s. denna del av staden eller samhället skulle bli helt likställd med vad som gällde för ren landsbygd såväl med avseende på reglerna för fastighetsbildning, registrering och fastställelse som beträffande förrättningsmän och redovisning av förrättningsakter. Med hänsyn emellertid till vad som framförts i promemorian, särskilt då med tanke på att den föreslagna lagändringen blott avses att bli ett provisorium i avvaktan på fastighetsbildningssakkunnigas slutgiltiga förslag i det komplex av frågor det här gäller, vill jag nu ansluta mig till det förslag som framförts i promemorian. Förslaget innebär icke en godtagbar slutgiltig lösning på här ifrågasättande spörsmål, sedda i ett större sammanhang, men ett genomförande av del samma lär icke kunna föregripa det arbete, som härutinnan pågår inom fastighetsbildningssakkunniga. Det kommer också att snabbt råda bot för en hel del nu förefintliga oformligheter, som uppenbarligen vålla en hel del irrationellt arbete och onödiga utgifter.

Såsom förut nämnts ha *fastighetsbildningssakkunniga* för sin del uttryckligen framhållit, att en provisorisk lösning av spörsmålet enligt lantmäteristyrelsens förslag, såvitt nu kunde bedömas, icke skulle föregripa de sakkunnigas arbete. Fastighetsbildningssakkunniga ha närmare diskuterat de av styrelsen angivna båda metoderna och därvid anfört:

I det ärende som nu föreligger kunde måhända i första hand ifrågasättas en ändring i 1948 års lag därhän, att man där överginge till den vid dess tillkomst förkastade metoden. Detta skulle innebära, att man för områden, å vilka jorddelningslagen enligt 1948 års lag gjordes tillämplig, skulle föra jordregister. Utom det att de från början åberopade nackdelarna av en sådan lösning skulle kvarstå, torde det också vara så, att begränsningen av områden för tillämpning av jorddelningslagen måste bestämmas enligt jordpolitiska skäl, under det att begränsningen av områden, inom vilka

man vill undgå att upplägga fastighetsregister enligt stadsreglerna, ofta måste bestämmas efter andra grunder. Inom en med stad införlivad landskommun kunna förhållandena mycket väl vara sådana, att skadliga jorddelningar icke kunna väntas och att därför tillämpning av 1948 års lag icke behöver tillgripas. Å andra sidan kan mycket arbete och kostnader besparas, om staden befrias från skyldigheten att där upplägga fastighetsregister. Det är också förstäeligt, om man från städernas sida anser, att fastighetsbildningslagen för stad skall tillämpas för stadens hela område, i den mån icke behov av förordnande enligt 1948 års lag föreligger.

Nackdelen med skilda registreringsystem inom olika delar av stad eller samhälle är främst, att fastighetsdelning enligt 1930 års lag måste verkställas där gränslinjen mellan områdena skär fastigheter. Emellertid torde man vid bestämmandet av gräns för område, för vilket jordregister skall föras, ha större möjligheter att undvika fastighetsdelning, än då det gäller att bestämma gräns för tillämpning av 1948 års lag. Mången gång torde nackdelarna av en fastighetsbildning enligt 1930 års lag få vägas mot fördelarna av att slippa upplägga fastighetsregister. Att sålunda beslut om tillämpningen inom städer och fastighetsregistersamhällen av landsreglerna rörande fastighetsbildning och fastighetsregistrering komme att fattas var för sig, utesluter givetvis icke, att de mången gång kunna komma att avse samma områden.

På grund av vad sålunda framhållits och under återopande av vad lantmäteristyrelsen i denna del anfört ha fastighetsbildningssakkunniga tillstyrkt det av styrelsen förordade alternativet.

Mot den i vissa yttranden hävdade uppfattningen att fastighetsbildningsreglerna undantagslöst böra anknyta till registrerings sättet har *distriktslantmätaren i Kramfors distrikt Yngve Skerdén* riktat kritik och därvid anfört:

Vid här på länet förd diskussion har framförts den uppfattningen att jordregister lämpligen borde föras inom de delar av städerna, där de jordpolitiska reglerna med tillämpning av 1948 års lag bestämts skola gälla, medan fastighetsregister borde upprättas för övriga delar. Uppfattningen har grundats därpå att redan vid bestämmandet av gränsen enligt 1948 års lag utredning verkställts beträffande inom vilka områden stadsmässig bebyggelse i en framtid kunde tänkas uppstå. Jag kan icke dela denna uppfattning.

Inom Kramfors lantmåteridistrikt är belägen Kramfors stad. För staden har genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1949 bestämts, att vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall med i 1948 års lag angivna undantag från och med den 30 juni 1949 äga tillämpning beträffande de delar av staden, som äro belägna väster om en å till beslutet hörande karta angiven linje. För delar av staden, som äro belägna öster om denna linje, och som i huvudsak omfattar kustremsan utmed Ängermanälven, skall sålunda fastighetsbildningslagen fortfarande gälla. Nämnada begränsningslinje följer endast å vissa mindre sträckor befintliga fastighetsgränser, i de flesta fallen skär linjen över fastighetsgränserna. Där est med stöd av bestämmelserna i nu föreliggande lagförslag förordnande komme att utfärdas om att fastighetsregister skall upprättas för de delar av Kramfors stad, som äro belägna öster om den nämnda begränsningslinjen, skulle avstyckning enligt 1930 års lag få verkställas å ett mycket stort antal fastigheter (säkerligen över 200), en förrättning som komme

att medföra omfattande mätningar och tidsödande utredningar. Med den arbetskraft, som nu finnes å distriktet, kommer en sådan förrättning icke att kunna slutföras inom de närmaste 10 åren. Det vore då ur arbetsekonomisk synpunkt fördelaktigare att upprätta registerkarta över hela stadens i fastighetsregister icke nu ingående område. Jag har redan förordnats att upprätta sådan registerkarta, men har arbetet under innevarande år fått vila i avvaktan å lagändring i den riktning, som det nu föreliggande förslaget innebär. Jag har beräknat tidsåtgången för upprättande av registerkartan över hela staden till 12 månader för lantmätare, 12 månader för tekniker och 24 månader för kontorsbiträde. Härav följer att registerkartan icke kan komma att bli färdigställd på kortare tid än 5 år (med hänsyn till andra förrättningar).

Departementschefen.

Såsom av den inledningsvis lämnade redogörelsen närmare framgår sker fastighetsregistreringen i vårt land efter helt olika system i städerna (fastighetsregister) och på landsbygden (jordregister; inom tomtindelad område eventuellt kompletterat med tomtbok). Olikheterna mellan stad och landsbygd äro historiskt betingade. De ha sin grund främst i det förhållandet, att man i städerna icke kunnat anknyta till någon redan befintlig matrikel över fastigheterna, svarande mot jordeboken. Medan jordregistret i princip grundar sig på jordeboken, bygger fastighetsregistret på en för ändamålet särskilt upprättad översiktskarta, kallad registerkarta. Fastighetsregistreringen sker alltså enligt en noggrannare och mera utvecklade metod i städerna än på landsbygden.

I fråga om den närmare gränsdragningen mellan de områden där jordregister skall föras samt de områden där fastighetsregistreringen skall ske enligt nämnda mera noggranna metod gäller visserligen i princip, att jordregister föres på landsbygden och fastighetsregister i städerna. Denna regel är emellertid icke undantagslös. Å ena sidan kunna sålunda de för stad gällande fastighetsregistreringsbestämmelserna på grund av Konungens särskilda förordnande komma till användning även utanför stads område, nämligen inom köpingar och municipalsamhällen. Och å andra sidan kan, såsom ett provisorium, jordregister komma att föras inom stad. Härom stadgas i slutbestämmelserna till 1917 års fastighetsbildningslag, att om socken eller annat större område överflyttas till stad samt jordregister före överflyttningen finnes upprättat för området, Konungen må förordna att jordregister fortfarande skall föras för området under viss tid, dock ej över tio år från det överflyttningen ägde rum. Det bör emellertid beaktas, att ett sådant förordnande — som i praxis ansetts kunna meddelas även beträffande s. k. fastighetsregistersamhällen å landet — innebär endast ett anstånd under viss tid med skyldigheten att upprätta registerkarta samt föra fastighetsregister, men icke en slutgiltig befrielse från nämnda skyldighet.

Enligt gällande rätt skall fastighetsregister i princip föras inom stads hela område, liksom också inom hela området av de köpingar och municipalsamhällen där icke jordregister skall föras. Olägenheterna av denna ord-

ning, som alltså utesluter möjligheten att efter behov tillämpa olika registreringssystem inom skilda delar av en och samma kommun, ha framträtt särskilt starkt under senare tid med hänsyn till att i många fall vid samhällsbildningar och inkorporeringar stora områden av ren landsbygdsnatur införlivats med städer eller andra tätorter. Såsom exempel på stadssamhällen, vilka inom sina gränser ha större landsbygdsområden, må nämnas Karlskoga stad, vilken mäter 43 049 hektar, Värnamo och Sollefteå, vilka omfatta vardera omkring 20 000 hektar, samt Kiruna med en areal av icke mindre än 1 318 110 hektar. Till jämförelse med dessa siffror må anmärkas, att Stockholm har en areal av 13 708 hektar. Även åtskilliga köpingar omfatta mycket stora jordbruksområden, exempelvis Finspängs köping (21 787 hektar), Åtvidabergs köping (14 486 hektar) och Säffle köping (8 498 hektar). Tendensen att sammanslå utpräglade jordbruksbygder med städer eller andra tätorter kommer att ytterligare markeras i och med att kommunindelingsreformen genomföres. Denna innebär nämligen, att i vissa fall en eller flera landskommuner med ofta mycket betydande arealer skola införlivas med en närbelägen stad. Under remissbehandlingen har såsom ett exempel nämnts, att kommunindelingsbesluten redan för Östergötlands läns vidkommande innebära att landsbygdsområden med en sammanlagd areal av ca 30 000 hektar införlivas med städer.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden kan det uppenbarligen icke anses lämpligt, att sättet för fastighetsregistreringen skall vara beroende av om det område varom fråga är ingår i en landskommun eller i en stad eller annan tätort. Sedan all mark i vårt land i princip blivit redovisad i något slag av fastighetsregister, finnes det — såsom lantmäteristyrelsen framhållit — icke något vägande skäl varför man skulle övergå till ett nytt registrerings-system och redovisa en annan fastighetsindelning enbart därför att marken överföres från ett kommunalt förvaltningsområde till ett annat. Tvärtom måste det framstå såsom ur allmän synpunkt direkt olämpligt att nedlägga arbete, tid och kostnader på att från grunden ändra en i och för sig fullt tillfredsställande fastighetsmatrikel över ett sådant område. Olägenheterna av den nu gällande ordningen framträda desto tydligare mot bakgrunden av att det i vårt land råder stor brist på fackutbildad arbetskraft inom lantmäteriet.

Jag vill alltså biträda lantmäteristyrelsens, i remissyttranden allmänt gillade uppfattning, att det i princip icke bör vara den kommunala tillhörigheten som avgör om fastighetsregistreringen inom ett område skall ske enligt det ena eller det andra systemet, utan att områdets reella karaktär av landsbygd eller tätort skall vara avgörande. Ändrade bestämmelser i detta ämne få sin största praktiska betydelse däri att jordregister skall kunna föras inom de agrara delarna av stad eller annan tätort utan hinder av att fastighetsregistreringen inom kommunens övriga delar sker enligt de för stad gällande reglerna. Reformen får emellertid praktisk betydelse även ur den synpunkten att fastighetsregister enligt stadsreglerna skall kunna föras jämväl inom sådana landsbygdsområden som icke utgöras av köpingar eller

municipalsamhällen. Behovet av en reform även i denna riktning framgår tydligt av vad i ärendet anförts rörande Grebbestads köping i Göteborgs och Bohus län. I och med genomförandet av den nya kommunindelningen upphör Grebbestad att vara köping och blir i stället en del av en större landskommun. Uppenbarligen skulle det vara synnerligen opraktiskt, om det inom det gamla köpingsområdet hittills förda fastighetsregistret efter indelningsändringen måste utbytas mot jordregister.

Om de nuvarande bestämmelserna angående gränsdragningen mellan områden med olika fastighetsregistreringssystem ändras på sätt jag nu antytt, kommer detta att innebära ytterligare ett led i den utjämning mellan stad och landsbygd som under senare år ägt rum genom olika lagstiftningsåtgärder, senast genom lagen den 27 februari 1948 med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad. Även sistnämnda lagstiftning aktualiserades av den vid samhällsbildningar och inkorporeringar i allt större utsträckning praktiserade, i det föregående omnämnda metoden att sammanslå vidsträckta arealer utpräglad jordbruksmark med städer eller andra tätorter. En påtaglig olägenhet av denna ordning var att avstyckningar från fastigheter inom dessa landsbygdsområden blevo undandragna de restriktiva jordpolitiska villkor för fastighetsbildningen, vilka förekomma i jorddelningslagen men sakna motsvarighet i den för städer och fastighetsregistersamhällen gällande lagstiftningen. Genom 1948 års lag har man sökt avhjälpa de risker ur fastighetsbildningssynpunkt, som detta förhållande medförde. Enligt denna lag äger nämligen Konungen, där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket, förordna att vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall, med vissa i lagen angivna undantag, äga tillämpning inom de landsbygdsbetonade delarna av stad eller annat samhälle, där eljest fastighetsbildningslagens bestämmelser skolat gälla.

Medan 1948 års lag sålunda hänför sig till reglerna för själva fastighetsbildningen, tager det i detta ärende föreliggande förslaget sikte på registreringsreglerna. Att de nuvarande bestämmelserna om gränsdragningen mellan olika registerområden snarast möjligt måste ändras, därom råder såsom förut antytts allenast en mening. Frågan är emellertid, på vilket sätt man bör genomföra den planerade reformen. Helt uteslutet vore det väl ej att angripa problemet på den väg ett par remissinstanser förordat, nämligen att borttaga eller förlänga tidsbegränsningen i de förut omnämnda slutbestämmelserna till fastighetsbildningslagen och därigenom möjliggöra ett fortsatt anstånd med uppläggande av fastighetsregister för stad i samhällens agrara delar. För en sådan lösning har i dessa yttranden åberopats, att man därigenom skulle dels undvika de olägenheter som följa av detaljändringar i fastighetsbildnings- och registreringslagstiftningen och dels icke behöva föregripa en blivande lagstiftning om mera enhetliga regler för fastighetsregistreringen. I anledning härav må till en början an-

märkas, att även om — vilket väl förefaller troligt — en genomgripande reform av fastighetsregistreringen visar sig erforderlig, det likväl säkerligen kommer att dröja avsevärd tid innan den genomföres. Och vidare må framhållas, att en lösning av det nu föreliggande problemet i huvudsaklig överensstämmelse med lantmäteristyrelsens förslag icke kan anses rubba gällande lags principer och systematik så att lagens olika delar därefter skulle komma att utmärkas av bristande enhetlighet och följdriktighet. Jag vill även erinra om att fastighetsbildningssakkunniga för egen del uttryckligen förklarat, att en lösning av spørsmålet enligt lantmäteristyrelsens förslag, såvitt nu kunde bedömas, icke skulle föregripa de sakkunnigas arbete. De argument som åberopats för en ändring av slutbestämmelserna till fastighetsbildningslagen kunna alltså ej anses särskilt bärkraftiga. Mot en sådan lösning av problemet tala däremot vägande skäl. En ändring av slutbestämmelserna skulle sålunda icke medföra en befrielse från den i 7 kap. 1 § fastighetsbildningslagen stadgade skyldigheten att föra fastighetsregister för stadens hela område utan innebära blott ett förlängt uppskov därmed. På de skäl jag förut anfört vore detta ej tillräckligt; vad som kräves är en ändring i sak. Och vidare kan mot en sådan utväg anföras att den icke skulle lösa frågan om bibehållande av fastighetsregister i köpingar och municipal-samhällen, som i samband med kommunindelingsreformen eller eljest uppgå i den kringliggande landsbygdskommunen. På denna punkt skulle i varje fall en särskild reglering bli erforderlig, åtminstone i form av ett tillägg till jordregisterförordningen.

På grund av vad sålunda anförts anser jag, att de nu aktuella spørsmålen böra lösas på annat sätt än genom en justering av övergångsbestämmelserna till fastighetsbildningslagen. I likhet med lantmäteristyrelsen och så gott som alla remissinstanser finner jag i stället den mest praktiska och lämpliga lösningen av problemet för närvarande vara, att Kungl. Maj:t erhåller behörighet att för varje särskilt fall förordna om tillämpligheten av registreringsreglerna, d. v. s. efter omständigheterna besluta att jordregister skall föras i stad och fastighetsregister såsom för stad på landet. Kungl. Maj:ts prövningsrätt torde härvid böra vara obunden av schematiska regler. I varje fall bör icke, såsom i ett yttrande ifrågasatts, stadgas att fastighetsregister endast skall få uppläggas inom de planlagda delarna av en kommun. Tvärtom bör — i enlighet med vad lantmäteristyrelsen påpekat och byggnadsstyrelsen ytterligare understrukit — gränsen mellan områden med olika registreringsystem redan från början dragas så, att tillräckligt utrymme beredes för stadsplanebebyggelsens framtida utveckling inom fastighetsregisterområdet. Jag instämmer alltså med lantmäteristyrelsen däri, att fastighetsregisterområdena hellre böra tagas till för stora än för små. Jordregister bör med andra ord föras endast inom sådana områden av stad eller stadsliknande samhälle, som under överskådlig tid kunna förväntas bevara en rent agrar karaktär. Om det i en framtid likväl skulle visa sig erforderligt att utvidga stadsplanen utöver det från början bestämda fastighetsregisterområdet, bör Kungl. Maj:t självfallet beakta det ändrade läget och anpassa gränsen för området därefter.

I anledning av stadsförbundets och vissa andra remissinstansers yttranden är jag angelägen framhålla, att Kungl. Maj:t vid utövningen av sin ifrågasatta prövningsrätt i varje enskilt fall bör laga efter lägligheten och taga all möjlig hänsyn till den berörda kommunens egna intressen av ekonomisk och annan art. Om exempelvis en stad önskar på egen bekostnad upplägga och föra fastighetsregister även för sina agrara delar och nödig arbetskraft härför finnes att tillgå utan att andra brådskande arbetsuppgifter eftersättas, torde sålunda Kungl. Maj:t i regel sakna anledning att motsätta sig ett dylikt önskemål.

Mot den nu föreslagna lösningen att allt efter omständigheterna tillämpa olika registreringsätt inom en och samma kommun skulle — såsom lantmäteristyrelsen själv framhållit — med visst fog kunna invändas, att det i så fall måhända bleve nödvändigt att i viss utsträckning verkställa delning av fastigheter enligt 1930 års lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m. Det är nämligen att märka att, om gränsen mellan olika registerområden skulle komma att skära över bestående fastighetsgränser, fastigheterna måste delas efter den förstnämnda gränsen (jfr 1 § andra stycket i 1930 års lag). På de skäl lantmäteristyrelsen ingående utvecklade — och till vilka jag hänvisar — är det emellertid tydligt, att man vid en väl avvägd tillämpning av det föreslagna systemet icke riskerar att i någon större utsträckning nödgas verkställa dylika fastighetsdelningar. En ofrånkomlig förutsättning för att man skall kunna undvika en mängd tidsödande och kostnadskrävande delningar enligt 1930 års lag är dock, att gränsen mellan olika registerområden icke nödvändigtvis alltid drages så, att den sammanfaller med gränsen mellan de områden där de i jorddelningslagen angivna jordpolitiska villkoren för avstyckning och sammanläggning i princip skola gälla, å ena sidan, samt övriga områden, å den andra.

Detta vill med andra ord säga, att man icke utan vidare får låta den gränsdragning som skett med stöd av 1948 års lag vara prejudicerande vid gränsdragningen mellan olika registerområden. Ett talande bevis för riskerna av ett motsatt tillvägagångssätt har lämnats i det förut återgivna remissyttrandet av distriktslantmätaren i Kramfors distrikt. Han erinrar om de beslut varigenom Kungl. Maj:t med stöd av 1948 års lag förordnat att vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall i princip äga tillämpning beträffande vissa delar av Kramfors stad samt omnämner, att den i beslutet angivna begränsningslinjen endast å vissa mindre sträckor följer befintliga fastighetsgränser men i de flesta fallen skär över fastighetsgränserna. Därest en blivande gränsdragning mellan fastighetsregister- och jordregisterområden inom staden komme att följa den med stöd av 1948 års lag angivna gränsen, skulle detta — upplyser distriktslantmätaren — medföra att delningar enligt 1930 års lag finge verkställas av ett så stort antal fastigheter att erforderliga avstyckningsförrättningar, med nuvarande tillgång på arbetskraft, icke kunde slutföras inom de närmaste tio åren. Det ligger i öppen dag, att gränsen mellan olika registerområden måste dragas så, att ett dylikt läge icke behöver uppstå; och det är härvid att märka, att Kramfors-

fallet ingalunda är enastående vare sig i Västernorrlands län eller annorstädes. Gränsen mellan olika registerområden bör med andra ord i praktiken såvitt möjligt följa de befintliga fastighetsgränserna.

Mot den av lantmäteristyrelsen intagna och av mig biträdda ståndpunkten ha under remissbehandlingen framför allt två argument återopats. Den första invändningen är, att det i sak bör vara samma skäl som motivera att jordregister skall föras för ett stadsområde och att de jordpolitiska villkoren beträffande avstyckning och sammanläggning skola tillämpas inom området; de båda gränserna borde med andra ord sammanfalla. Och för det andra ha betonats olägenheterna av att vid sidan av en gränsdragning enligt 1948 års lag genomföra ytterligare en geografisk uppdelning av vissa städer, samhällen och landskommuner.

Vad då till en början det senare argumentet beträffar vill jag i likhet med lantmäteristyrelsen vitsorda, att det i och för sig naturligtvis icke är önskvärt att tillskapa olika bestämmelseområden i fråga om fastighetsbildningen och fastighetsregistreringen inom en och samma kommunala förvaltningsenhet. I praktiken torde dock olägenheterna härav icke bli särskilt framträdande. Givet är dock, att man i möjligaste mån bör eftersträva att gränserna för tillämplighetsområdet av 1948 års lag icke avvika från gränserna för det område där jordregister skall föras.

Härmed har jag kommit in på den förut antydda synpunkten att dessa gränser borde sammanfalla redan av den anledningen, att det vore samma sakliga motiv som dikterade gränsdragningen i nämnda båda hänseenden. I realiteten är detta emellertid ingalunda alltid fallet. Såsom fastighetsbildningssakkunniga framhållit kunna förhållandena inom en med stad införlivad landskommun tvärtom mycket väl vara sådana, att å ena sidan skadliga jorddelningar icke behöva befaras och att anledning därför saknas att tillämpa 1948 års lag men att å andra sidan mycket arbete och stora kostnader skulle sparas, om staden befriades från skyldigheten att upplägga fastighetsregister inom det inkorporerade området. Läget kan också mycket väl tänkas vara det omvända eller att en stad önskar upprätthålla den jordpolitiska kontrollen inom gränsområdet mellan själva stadskärnan och de rent agrara delarna men det oaktat vill upplägga fastighetsregister för området därför att vissa fristående tätortsbildningar redan uppkommit inom detsamma. Över huvud taget måste det anses mest rationellt att vid valet mellan olika registreringssätt få handla obunden av synpunkter som icke direkt ha med själva registreringen att göra. I detta hänseende må särskilt framhållas, att gränsdragningen mellan de områden där de förut berörda jordpolitiska villkoren skola beaktas samt övriga områden måste ske betydligt mera exakt än gränsdragningen mellan fastighetsregister- och jordregisterområden. Medan det vid bestämningen av begränsningslinjer enligt 1948 års lag sålunda kan vara av sakliga skäl påkallat att — såsom skett i t. ex. Kramfors — låta linjerna skära över bestående fastighetsgränser, är det däremot säkerligen oftast av tämligen ringa betydelse, om en viss fastighet redovisas i det ena eller det andra registret. Att gränsen mellan de

olika registerområdena blir oregelbunden, spelar mindre roll. Huvudsaken är att fastighetsregisterområdet innesluter alla de fastigheter som väntas bli föremål för stadsmässig bebyggelse inom överskådlig tid. Att därinom dessutom faller viss jordbruksbygd, medför såsom lantmäteristyrelsen påpekat knappast någon större olägenhet.

Med det nu sagda har jag redan i sak tagit ståndpunkt även i en annan fråga, nämligen den hur man bör anknyta reglerna för fastighetsbildningen till den föreslagna nya ordningen att inom samma stad, samhälle eller kommun skall kunna föras olika slag av fastighetsregister. Såsom förut framhållits erbjuda sig här två olika alternativ: antingen kan man liksom hittills knyta fastighetsbildningsreglerna till registreringstypen (fastighetsregister eller jordregister) och alltså göra jorddelningslagen med eventuellt erforderliga jämkningar tillämplig inom jordregisterområde i stad och annat samhälle, eller också kan man låta kommuntypen, d. v. s. å ena sidan stad, köping eller municipalsamhälle och å andra sidan landsbygdskommun, bli bestämmande för vilken fastighetsbildningslagstiftning (fastighetsbildningslagen eller jorddelningslagen, i båda fallen med erforderliga jämkningar) som skall tillämpas. Med hänsyn till vad jag förut anfört rörande betydelsen av att valet mellan de båda registreringssätten skall få träffas oberoende av omständigheter som icke direkt ha med själva registreringen att göra, är det tydligt, att jag i likhet med lantmäteristyrelsen i princip vill förorda det senare alternativet. Denna ståndpunkt överensstämmer helt med den uppfattning, åt vilken jag gav uttryck vid tillkomsten av 1948 års lag. Rörande de skäl för och emot nämnda båda alternativ som jag därvid åberopade får jag hänvisa till den inledningsvis lämnade framställningen. Här må allenast upprepas att det skäl som jag främst åberopade mot en sammankoppling av registreringssätt och fastighetsbildningslagstiftning var att man därmed skulle löpa risken att i stor utsträckning nödgas verkställa fastighetsdelningar enligt 1930 års lag.

Till stöd för metoden att låta reglerna för fastighetsbildningen vad angår stad och andra samhällen vara bundna av samhället såsom enhet, oberoende av om därinom föres fastighetsregister såsom för stad eller jordregister, har lantmäteristyrelsen för sin del jämväl åberopat, att styrelsen efter prövning funnit nämnda metod medföra minst besvär ur lagteknisk synpunkt och vara mindre svåröverskådlig än den andra tänkbara metoden. Vissa remissinstanser, bland dem lantmätareföreningen, ha gentemot detta invänt, att den av styrelsen avvisade metoden tvärtom innebure en lagtekniskt sett enklare och mera överskådlig lösning av problemet. För egen del är jag icke beredd att uttala någon bestämd mening i denna tvistefråga, vilket för övrigt skulle förutsätta ett ståndpunktstagande i en mängd olika, tekniskt svåra delproblem. Så mycket anser jag dock vara uppenbart, att den av styrelsen avvisade metoden icke kan ur sist berörda synpunkter anses äga sådana företräden framför den av styrelsen och mig förordade, att det på denna grund skulle vara motiverat att välja den förstnämnda metoden trots

att denna ur andra synpunkter, vilka jag förut utvecklat, är att bestämt föredraga. Ytterligare ett skäl må slutligen åberopas till stöd för metoden att låta fastighetsbildningsreglerna i princip vara anknutna till kommuntypen såsom sådan. Jag syftar härvid på det av bland andra fastighetsbildnings-sakkunniga åberopade argumentet att det ur städernas egen synpunkt måste te sig naturligt att fastighetsbildningslagen för stad — oberoende av registreringsfrågan — tillämpas för en stads hela område, i den mån icke behov att ett förordnande enligt 1948 års lag föreligger.

Till sist må här behandlas vissa mera tekniskt betonade problem rörande den närmare regleringen av jordregisterföringen i stad. Jag vill då till en början i likhet med lantmäteristyrelsen föreslå, att jordregisterföringen inom stad ombesörjes av överlantmätaren på statsverkets bekostnad. Denna regel bör åtminstone tills vidare vara undantagslös. Innan en mera definitiv reform av registreringsreglerna kommit till stånd, bör en stad alltså icke få möjlighet att — såsom i ett yttrande föreslagits — låta sitt jordregister föras av särskild registerförare.

Vad härefter beträffar den under remissbehandlingen mycket uppmärksammade frågan vilken myndighet — överlantmätaren eller byggnadsnämnden — som skall förvara de till jordregister för stad, köping och municipal-samhälle hörande förrättningsakterna, vill jag på de skäl lantmäteristyrelsen andragit biträda dess förslag. Både jordregistret och de till detta hörande förrättningsakterna böra alltså enligt min mening förvaras på länslantmäterikontoret. Något tveksam anser jag däremot frågan vara, huruvida obligatorisk skyldighet att förse samhällena med kopior av dessa handlingar bör föreligga. Styrelsen har för sin del ansett, att så icke bör vara förhållandet i andra fall än då jordregistret avser detaljplanlagda områden. Till stöd för denna sin uppfattning har styrelsen främst åberopat att, då det för landsbygden i allmänhet aldrig ifrågasatts att vederbörande kommun skulle hållas underrättad om fastighetsbildningen, tillräcklig anledning i princip icke syntes föreligga att i denna del göra skillnad mellan de rent agrara delarna av städerna och stadsliknande samhällen, å ena, samt den egentliga landsbygden, å andra sidan. Vidare har styrelsen anfört, att avstyckningar för jordbruksändamål och liknande inom jordregisterområde av stad eller samhälle i allmänhet torde sakna betydelse för byggnadsnämndens verksamhet. Detta resonemang har kritiserats i flera yttranden. Sälunda har bland annat invänts, dels att det på landsbygden hittills icke funnits byggnadsnämnder i större omfattning än som betingats av de avgränsade utomplansområdena och dels att den nya byggnadslagstiftningen ställde krav på att byggnadsnämnden med uppmärksamhet följde den fortlöpande fastighetsbildningen icke endast inom stadens eller samhällets mera centrala delar utan även inom ytterområdena. Några remissinstanser ha därför krävt, att byggnadsnämnden genom utdrag eller avskrift av jordregistret och förrättningsakterna måtte hållas underrättad om den fortgående fastighetsbildningen inom stadens eller samhällets jordregisterområde. En av dessa instanser har yrkat, att nämnda handlingar måtte överlämnas utan kostnad för staden, medan en annan ifrågasatt att statsbidrag skulle utgå för ändamålet.

Väl är det riktigt, att byggnadsnämnd såväl i stad och stadsliknande samhälle (3, 100 och 101 §§ byggnadsstadgan) som på landsbygden (103 § byggnadsstadgan) är skyldig att följa byggnadsverksamhetens utveckling inom hela sitt verksamhetsområde samt att det ur denna synpunkt kan vara av värde att nämnden har tillgång till akterna rörande fastighetsbildningen inom nämnda område. I byggnadslagstiftningen är emellertid genom föreskrifter om anmälningsskyldighet och på annat sätt sörjt för att byggnadsnämnd skall få vetskap om alla planerade byggnadsföretag. Den av lantmäteristyrelsen föreslagna ordningen beträffande ansökan om och utförande av avstyckningsförrättningar inom de områden av städer och samhällen, där jordregister föres, syftar även till att byggnadsnämnderna på tidigast möjliga stadium skola få kännedom om en planerad fastighetsbildning. Byggnadsnämndens tjänsteman kommer i regel att utföra alla avstyckningsförrättningar, som ha betydelse för byggnadsverksamhetens utveckling inom staden eller samhället, och han har sålunda möjlighet att upprätta en sammanställningskarta, som åskådliggör utvecklingen, utan att avstyckningsakterna därför behöva förvaras hos byggnadsnämnden. Det måste följaktligen anses på ett betryggande sätt sörjt för att byggnadsnämnden i god tid erhåller kännedom om all för nämnden betydelsefull fastighetsbildning. Härigenom får nämnden också möjlighet att anskaffa jordregisterutdrag och kopior av eventuellt behövt aktmaterial.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser jag, att någon obligatorisk redovisning av jordregisterutdrag och förrättningsakter till byggnadsnämnden icke erfordras. Endast för de såsom undantag beräknade fall att inom jordregisterområde skulle uppstå tätbebyggelse, för vilken ordnats detaljplan, kan obligatorisk aktredovisning anses behöfelig. Därest en mera omfattande redovisningsskyldighet skulle föreskrivas, bleve följderna att stora kostnader och mycken tidsspilla komme att uppstå utan att häremot svarande fördelar stode att vinna. Några praktiska svårigheter för städerna att i önskad omfattning få avskrift av akter rörande förrättningar inom sådana områden som ej äro detaljplanelagda torde icke föreligga. Att städerna både i dylika fall och eljest bli skyldiga att betala kopiorna måste anses rimligt med hänsyn till de minskade kostnader för registreringsarbetet som komma att följa av att jordregister införes.

Under remissbehandlingen har anmärkts att lantmäteristyrelsen icke framlagt något förslag om huru den lucka i länslantmäterikontorens arkiv skall fyllas, som uppkommer i följande fall. Sedan med stöd av den förut omnämnda slutbestämmelsen till fastighetsbildningslagen förordnats att jordregister under viss övergångstid fortfarande skall få föras inom ett med stad eller fastighetsregistersamhälle införlivat område samt förrättningsakterna rörande avstyckning inom området jämlikt 5 kap. 19 § fastighetsbildningslagen redovisats till byggnadsnämnden, meddelas senare på grund av de nu föreslagna lagändringarna förordnande av innebörd att fastighetsregister enligt 7 kap. fastighetsbildningslagen icke skall uppläggas för området. Akterna skola då i fortsättningen redovisas till länslantmäterikon-

toret, men de äldre akterna finnas icke där utan i byggnadsnämndens arkiv. Klart är, att denna lucka bör fyllas. Det kan emellertid icke anses nödvändigt att meddela föreskrift härom i lag, utan det torde böra ankomma på lantmäteristyrelsen att vidtaga de åtgärder till utfyllnad av länslantmäterikontorens arkiv som befinnas erforderliga i förevarande hänseende.

Överlantmätaren i Värmlands län har — med tillstyrkande av förslaget att förrättningsakter avseende avstyckning inom jordregisterområden av samhällen skola redovisas till länslantmäterikontoret — ansett det vara en brist, att denna regel icke utsträckts att gälla även förrättningsakter enligt 2 kap. fastighetsbildningslagen. I anledning härav må till en början framhållas att tomtmätningar och andra gränsbestämningar regelmässigt icke antecknas i jordregistret. Vidare må nämnas att det, när fastighetsbildningen inom ett område fortskridit så långt att stadsplan och tomtindelning föreligger, torde vara av stor betydelse att de kartor och handlingar, som upprättas i samband med tomtmätning, förvaras under byggnadsnämndens vård. Någon anledning att beträffande detta slag av förrättningar införa ändrade bestämmelser föreligger enligt min mening alltså icke. I viss mån annorlunda ställer sig saken, då fråga är om sådan bestämning av annan gräns än tomtgräns som handlagts jämlikt föreskrifterna i 2 kap. 13 § fastighetsbildningslagen. Dessa förrättningar torde dock ej vara av samma betydelse för registreringsverksamheten som de rent fastighetsbildande förrättningarna. Därför lär det ej heller beträffande sådana förrättningar vara nödvändigt att i detta sammanhang införa andra bestämmelser än de som nu gälla beträffande s. k. jordregistersamhällen. Inom dessa samhällen redovisas redan nu karta och handlingar rörande detta slag av förrättningar till byggnadsnämnden.

Jag biträder lantmäteristyrelsens uppfattning att erforderliga föreskrifter icke böra upptagas i en särskild lag utan i stället införas i fastighetsbildningslagen. I första hand påkallas därvid ändring av 7 kap. 1 § och 17 § första stycket nämnda lag. Därutöver erfordras emellertid — såsom av promemorian och den följande framställningen närmare framgår — åtskilliga följdändringar både i fastighetsbildningslagen och i vissa andra lagar och författningar.

Specialmotivering.

Lagen om fastighetsbildning i stad.

2 KAP.

15 §.

Enligt nuvarande bestämmelser gälla föreskrifterna i kapitlet förutom i stad dels inom annat samhälle med tomtindelning såsom i stad — beträffande hela samhällsområdet — och dels inom område å landet med en på stadsplan grundad tomtindelning — beträffande det stadsplanlagda området. För andra områden på landet med tomtindelning, t. ex. inom vissa byggnadsplaneområden, gälla i andra stycket av paragrafen upptagna regler.

I *promemorian* anföres:

Enligt förslaget skola bestämmelserna i kapitlet nu ytterligare tillämpas inom samhälle eller ort å landet, där fastighetsregister skall föras såsom för stad. Måhända hade såsom en förutsättning för att kapitlets bestämmelser skola gälla inom sådant fastighetsregisterområde ytterligare bort krävas, att inom området tillika skall finnas på stadsplan grundad tomtindelning. Med all sannolikhet kommer inom sådant område alltid att finnas fastställd stadsplan och på grund härav även tomtindelning. Det skulle onödigt tynga lagtexten att däri uttryckligen införa detta villkor.

Bestämmelserna skola gälla vare sig fråga är om ett fastighetsregisterområde, som tidigare varit stad eller samhälle men av någon anledning förlorat denna karaktär (t. ex. Grebbestad), eller det är fråga om ett fastighetsregisterområde utan sammanhang med förutvarande samhällsbildning.

Departementschefen.

Lantmäteristyrelsens förslag, vilket icke mött någon erinran under remissbehandlingen, torde böra godtagas.

3 KAP.

1 §.

Av naturliga skäl bör sammanläggning ej få ske över gräns mellan olika registerområden. Härav betingat tillägg har införts i paragrafen. I praktiken kommer denna bestämmelse emellertid icke att utgöra något hinder för att i och för sig önskvärda sammanläggningar skola komma till stånd, därest man vid behov på lämpligt sätt ändrar gränsdragningen mellan de olika registerområdena.

4 KAP.

3 a §.

I *promemorian* anföres:

De nuvarande bestämmelserna i 4 kapitlet gälla sammanläggning av stadsägor. Enligt de principer, som utvecklats i den allmänna motiveringen,

skola bestämmelserna nu göras tillämpliga även vid sammanläggning av jordregisterfastigheter i stad. De ändringar som betingas härav skulle kunna införas direkt i de nuvarande paragraferna i kapitlet. Bland annat med hänsyn till lagstiftningens provisoriska karaktär har det dock syntts lantmäteristyrelsen vara att föredraga att bestämmelserna i stället intagas i en särskild ny paragraf, benämnd 3 a §. Det bör bemärkas, att denna paragraf i flertalet fall torde komma att sättas ur kraft genom att förordnande enligt 1948 års lag kommer att utfärdas.

Enligt förslaget skall vid ansökning om sammanläggning av i jordregistret införda fastigheter i stället för utdrag ur registret fogas utredning rörande de berörda fastigheternas registerbeteckning, omfattning och läge. Avsikten med utredningen är allenast att den skall bilda underlag för registreringen. Den bör därför kunna göras summarisk. Det torde få förutsättas, att utredningen intages i det utdrag av ägodelningsdomarens protokoll, som tillställs överlantmätaren i hans egenskap av registerförare, eller ock bilägges ägodelningsdomarens anmälan till överlantmätaren.

Vad förslaget i övrigt innebär framgår av lagtexten.

Det har icke ansetts påkallat att i detta sammanhang föreslå föreskrifter angående sättet att bestämma registreringsort för fastighet som bildats genom sammanläggning av områden från flera jordregistersocknar. Dels torde dessa fall bli sällsynta, dels pågår inom fastighetsbildningsakkunniga en utredning, som omfattar även detta spörsmål, och dels torde de fall som kunna förekomma innan frågan blir författningsreglerad kunna lösas i administrativ ordning.

Departementschefen.

Vad styrelsen föreslagit har med allenast några formella jämkningar upptagits i departementsförslaget. Rörande tredje stycket i paragrafen hänvisas till vad jag anfört vid 3 kap. 1 §.

4 §.

Kapitlet skall enligt departementsförslaget, vilket i denna del överensstämmer med lantmäteristyrelsens förslag, gälla — utom för stads hela område — även inom samhälle på landet, därest fastighetsregister såsom för stad föres inom någon del av samhället. Vidare skall kapitlet gälla för ort å landet med fastighetsregister såsom för stad.

5 KAP.

19 §.

Ändringen, som saknar motsvarighet i det remitterade förslaget, är av rent teknisk natur.

19 a §.

I promemorian anföres:

Det synes lämpligt att de särbestämmelser, som erfordras i fråga om avstyckning inom jordregisterområde av stad, införas i en särskild paragraf, benämnd 19 a §. Jämför motiven till 4 kap. 3 a §, där samma förfaringssätt förordats. Liksom sistnämnda paragraf torde den nu förevarande paragrafen

mestadels komma att sättas ur kraft genom att förordnande enligt 1948 års lag utfärdas.

En genom sämjedelning före år 1928 utbruten fastighet blir registrerad som fastighet för sig enligt de för fastighetsregister såsom för stad meddelade bestämmelserna. Jordregistret däremot erkänner icke sämjedelning såsom fastighetsbildande i egentlig mening. Jorddelningslagen innehåller på grund härav vissa särbestämmelser angående avstyckning från sådan genom sämjedelning utbruten mark. Dessa återfinnas i 19 kap. 1 § andra stycket andra punkten. Motsvarande bestämmelser böra gälla inom område med jordregister i stad.

Styrelsen fortsätter:

Enligt förslaget skall konceptakt rörande avstyckning redovisas till lantmäterikontoret i länet. Detta är en följd av att jordregister föres. Obligatorisk föreskrift om att ett exemplar av varje akt rörande avstyckning därjämte skall redovisas till byggnadsnämnden har icke ansetts erforderlig. Avstyckningar för jordbruksändamål och liknande inom jordregisterområde, som här avses, torde i allmänhet sakna betydelse för nämndens verksamhet. Däremot har det med hänsyn till denna verksamhet ansetts erforderligt, att byggnadsnämnden beredes omedelbar tillgång till akter rörande avstyckningar inom förekommande detaljplanelagda delar av sådana områden. För akt som sålunda tillställs nämnden, bör staden betala ersättning enligt gällande taxa.

Styrelsen har vidare föreslagit, att i förevarande paragraf måtte införas en bestämmelse av innehåll att avstyckning inom jordregisterområde skall få ske även om den avstyckade ägolotten består av två eller flera områden. Styrelsen har härom anfört, att av de nuvarande bestämmelserna i kapitlet hade ansetts framgå, att varje genom avstyckning nybildad fastighet skulle bestå av en enda sammanhängande ägovidd. Denna av registrerings sättet betingade regel borde — anför styrelsen — icke finnas anledning att bibehålla inom område av stad, varest fördes jordregister. Regeln kunde nämligen medföra, att eljest sammanhörande områden onödigt splittrades på flera fastigheter.

Departementschefen.

På de skäl jag utvecklat i den allmänna motiveringen biträder jag lantmäteristyrelsens förslag rörande aktredovisningen.

Såsom styrelsen framhållit anses av de nuvarande bestämmelserna i förevarande kapitel framgå, att varje genom avstyckning nybildad fastighet skall utgöras av blott en enda sammanhängande ägovidd. Denna princip har dock icke kommit till direkt uttryck i lagtexten, men den har fastslagits i praxis (Regeringsrättens årsbok 1922 s. 147). Att nu i lagtext uttryckligen fastslå den motsatta ståndpunkten med avseende å avstyckning inom jordregisterområde i stad och därmed indirekt sanktionera nyssnämnda praxis synes mig knappast böra ske. Å andra sidan kunna tvivelsutan skäl anföras för att denna praxis icke nödvändigtvis behöver upprätthållas i fråga om avstyckning inom jordregisterområde i stad.

I övrigt biträder jag styrelsens förslag vid denna paragraf.

20 §.

I promemorian anföres:

Kapitlet skall enligt förslaget gälla icke blott för stad utan även för samhälle å landet där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, under förutsättning att fastighetsregister såsom för stad skall föras inom någon del av samhället. Kapitlet skall även gälla för annan ort å landet med fastighetsregister såsom för stad — inom det område där sådant fastighetsregister skall föras. Måhända hade här, liksom i 2 kap. 15 §, bort särskilt beaktas det fall, då inom fastighetsregisterområde på landet över huvud saknas stadsplan. Styrelsen har övervägt att för detta fall föreslå vissa särregler rörande förordnande av förrättningsman och rörande konceptaktens förvaring (jämför 2 kap. 15 § andra stycket). Med hänsyn bland annat till att det i praktiken icke torde komma att förekomma att för fastighetsregisterområde saknas stadsplan, har styrelsen icke ansett sig behöva föreslå särskilda regler för detta fall.

Departementschefen.

Vad styrelsen anfört torde böra godtagas.

21 §.

Ändringen innebär, att magistratens befogenheter skola fullgöras av Konungens befallningshavande även inom annan ort å landet än samhälle, där bestämmelserna i kapitlet äga tillämpning.

6 KAP.

15 §.

Kapitlets bestämmelser synas böra gälla inom stad även om jordregister föres. De torde också i tillämpliga delar böra gälla inom samhälle å landet i sin helhet, om blott fastighetsregister såsom för stad föres inom någon del av samhället, samt inom annan ort å landet där fastighetsregister föres såsom för stad.

7 KAP.

1 och 17 §§.

Enligt lantmäteristyrelsens förslag borde i 1 § första stycket stadgas, att fastighetsregister skulle föras för stad, där ej Konungen med hänsyn till omständigheterna annat förordnade. Vidare har föreslagits att 17 § skulle innehålla föreskrift om befogenhet för Konungen att förordna om fastighetsregisterföring jämväl på landsbygden. Slutligen må nämnas, att styrelsen föreslagit viss ändring av § 1 andra stycket jordregisterförordningen. I sistnämnda hänseende anför styrelsen:

Nuvarande föreskrift i andra stycket av § 1 jordregisterförordningen innebär, att beträffande samhälle å landet, där den för städerna gällande ordningen för bebyggande skall iakttagas, Konungen för varje särskilt fall skall besluta, huruvida jordregisterförordningen eller de i 7 kap. fastighetsbildningslagen meddelade bestämmelserna skola tillämpas. Detta läser numera,

när varje del av vårt land redovisas i något slag av fastighetsregister, icke vara nödvändigt. Särskilt förordnande angående sättet för registerföringen torde allenast erfordras i sådant fall, att för ort å landet finnes lämpligt att övergå från jordregister till fastighetsregister såsom för stad. Det torde få förutsättas, att särskild framställning av berörda myndigheter göres när så är fallet.

Enligt förslaget skall jordregisterförordningen nu i tillämpliga delar gälla i stad, om Konungen förordnar därom, men skall å andra sidan icke tillämpas inom ort å landet, för vilken Konungen förordnar att fastighetsregister såsom för stad skall uppläggas och föras. Huvudregeln blir sålunda för landet den — detta även när det gäller samhälle å landet — att jordregister skall föras, om Konungen ej annorlunda förordnar.

Departementschefen.

Det synes mig ur systematisk synpunkt mest rationellt att i 1 § av förevarande kapitel intaga en bestämmelse om att fastighetsregister såsom för stad skall kunna föras även på landsbygden samt i § 1 jordregisterförordningen intaga en föreskrift av innehåll att jordregister skall kunna föras jämväl i stad. Därvid bör i det förstnämnda stadgandet upptagas en erinran om undantagsbestämmelsen i jordregisterförordningen. I 7 kap. 17 § fastighetsbildningslagen bör då allenast angivas vilka detaljbestämmelser som skola gälla vid fastighetsregisterföring på landsbygden. Ett förordnande om att jordregister skall föras i stället för fastighetsregister bör kunna avse viss del av stad eller, om så finnes lämpligt, hel stad; det bör kunna meddelas för viss tid eller tills vidare. Förordnande bör även kunna meddelas om uppskov med uppläggande av fastighetsregister enligt stadsreglerna under viss behöfvlig övergångstid. Det bör jämväl vara tillåtet att ändra tidigare beslut om sättet för registerföringen inom visst område, om sådan ändring i något fall finnes påkallad på grund av den nu föreslagna nya ordningen. I enlighet med vad lantmäteristyrelsen anfört torde det få förutsättas, att vid kommande stadsbildningar förordnande meddelas i samband med eller i nära anslutning till beslutet om stadsbildningen efter hörande av lantmäteristyrelsen, överlantmätaren och staden. Beträffande redan verkställda inkorporeringar och stadsbildningar läser initiativ till förordnande, som här avses, kunna tagas av vederbörande stad, av lantmäterimyndighet eller annan.

Slutbestämmelserna.

Bestämmelsen i fjärde stycket kommer att i viss mån stå i strid mot 7 kap. 1 § av lagen enligt den föreslagna lydelsen och bör därför utgå.



Föreslagen övergångsbestämmelse.

Vissa äldre arealöverlåtelse kunna enligt de för landet meddelade bestämmelserna legaliseras genom avsöndring eller ägostyckning. I stad sker en motsvarande legalisering av sådana fång vid den fastighetsindelning, som verkställs i samband med registerkartans upprättande enligt 7 kap. 9 § fastighetsbildningen. När nu jordregister föreslås kunna föras även för

stad eller del därav, torde möjlighet böra öppnas att verkställa ägostyckning och jordavsöndring inom sådana områden av stad, där jordregister föres. Ägarna av det fåtal sådana fång, som eventuellt kunna finnas kvar olegaliserade, komma eljest genom den föreslagna lagändringen i sämre rättsställning än tidigare.

Övriga lagförslag.

De föreslagna ändringarna i 1948 års lag med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad, i lagen om sammanläggning av fastigheter å landet, lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område och i 1930 års lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m. torde icke kräva närmare motivering.

De föreslagna lagändringarna torde böra träda i kraft omedelbart.

I enlighet härmed ha inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad,

- 2) lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad,

- 3) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet,

- 4) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, samt

- 5) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Förslagen torde få fogas vid statsrådsprotokollet såsom bilaga.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Bengt Augustinsson.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Härigenom förordnas, *dels* att 2 kap. 15 §, 3 kap. 1 §, 4 kap. 4 §, 5 kap. 18, 19, 20 och 21 §§, 6 kap. 15 §, 7 kap. 1, 17 och 18 §§ samt övergångsbestämmelserna till lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att i lagen skola införas två nya paragrafer, nämligen i 4 kap. en paragraf, betecknad 3 a §, och i 5 kap. en paragraf, betecknad 19 a §, av nedan upptagen lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 KAP.

2 KAP.

15 §.

15 §.

Vad i detta kapitel föreskrives för stad skall äga motsvarande tillämpning inom annat samhälle, varest finnes tomtindelning såsom i stad, så ock eljest inom område å landet, varest på grund av stadsplan finnes sådan tomtindelning.

Vad i detta kapitel föreskrives för stad skall äga motsvarande tillämpning inom *samhälle eller annan ort å landet, där fastighetsregister skall föras enligt de för stad meddelade bestämmelser, samt* inom annat samhälle, varest finnes tomtindelning såsom i stad, så ock eljest inom område å landet, varest på grund av stadsplan finnes sådan tomtindelning.

I fråga — — — — — delar gälla.

3 KAP.

3 KAP.

1 §.

1 §.

Har i stad enligt fastställd tomtindelning tomt bildats av mark, som hör till särskilda fastigheter eller

Har i stad enligt fastställd tomtindelning tomt bildats av mark, som hör till särskilda fastigheter eller

¹ Senaste lydelse, se beträffande 2 kap. 15 § och 7 kap. 1 § SFS 1947: 703, beträffande 3 kap. 1 § SFS 1921: 199, beträffande 4 kap. 4 § och 5 kap. 20 § SFS 1948: 97, beträffande 5 kap. 21 § SFS 1932: 265, beträffande 6 kap. 15 § SFS 1931: 143 samt beträffande 7 kap. 17 och 18 §§ SFS 1936: 316.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

särskilda områden, som ej ingå i fastighetsindelning, må sammanläggning av de områden, som utgöra tomten, medgivas i den ordning som i detta kapitel sägs.

särskilda områden, som ej ingå i fastighetsindelning, må sammanläggning av de områden, som utgöra tomten, medgivas i den ordning som i detta kapitel sägs. *Sammanläggning må dock icke medgivas, därest områdena redovisas i olika slag av fastighetsregister.*

4 KAP.

4 KAP.

3 a §.

I stad eller del därav, där jordregister föres, skola angående sammanläggning av fastigheter, som redovisas i sådant register, bestämmelserna i 1—3 §§ äga motsvarande tillämpning med nedan i andra stycket angivna undantag.

Vid ansökan om sammanläggning skall i stället för sådant registerutdrag, som avses i 2 § första stycket, fogas utredning rörande fastigheternas registerbeteckning, omfattning och läge, verkställd av mättningsman eller till sådan befattning behörig person. Därjämte skall förste lantmätaren beredas tillfälle att avgiva utlåtande i ärendet.

Ej må sammanläggning medgivas av fastigheter, som redovisas i olika slag av fastighetsregister.

4 §.

4 §.

Vad i detta kapitel är stadgat för stad skall ock gälla för samhälle å landet, *för vilket* föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

Vad i detta kapitel är stadgat för stad skall ock gälla för samhälle å landet, *därest för samhället eller del därav* föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, *så ock för annan ort å landet, för vilken sådant register föres.*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller *samhälle som nu sagts* förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller *av sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs*, förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

5 KAP.

5 KAP.

18 §.

18 §.

Då fastställelse meddelats å avstyckning, skall myndighet, som meddelat beslutet, ofördröjligen *där om underrätta den, som för fastighetsregistret, där sådant finnes för staden upplagt.*

Då fastställelse meddelats å avstyckning, skall myndighet, som meddelat beslutet, *ofördröjligen underrätta vederbörande registerförare där om.*

19 §.

19 §.

Konceptakt rörande avstyckning skall förvaras under byggnadsnämndens vård.

Konceptakt rörande avstyckning skall, *där ej annat följer av vad i 19 a § stadgas*, förvaras under byggnadsnämndens vård.

19 a §.

I stad eller del därav, där jordregister föres, må avstyckning ske av mark som är samfälld för flera fastigheter så ock, under de villkor som angivas i 19 kap. 1 § andra stycket sista punkten lagen om delning av jord å landet, av mark som tillagts fastighet genom sämjedelning.

Förste lantmätaren skall beredas tillfälle att avgiva utlåtande i ärende rörande avstyckning i stad eller del därav, där jordregister föres. Konceptakt rörande sådan avstyckning skall redovisas till lantmäterikontoret i länet. Avser avstyckningen område inom stadsplan eller byggnadsplan, skall avskrift av förrättnings-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

akten mot stadgad avgift överlämnas till byggnadsnämnden att förvaras under dess vård.

20 §.

Bestämmelserna i detta kapitel skola även gälla för samhälle å landet, *för vilket* skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller *samhälle som nu sagts* förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

21 §.

Vad om magistrat i detta kapitel sägs gälla i Stockholm för överståthållarämbetet, i stad, som lyder under landsrätt, för Konungens befallningshavande eller den Konungen därtill förordnar, samt i samhälle *på* landet, där bestämmelserna i kapitlet äga tillämpning, för Konungens befallningshavande.

6 KAP.

15 §.

Vad i 1—3 samt 5—14 §§ stadgas för stad skall ock gälla för samhälle å landet, *för vilket* skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

20 §.

Bestämmelserna i detta kapitel skola även gälla för samhälle å landet, *därest för samhället eller del därav* skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, *så ock för annan ort å landet, för vilken sådant register skall föras.*

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller *sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs,* förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

21 §.

Vad om magistrat i detta kapitel sägs gälla i Stockholm för överståthållarämbetet, i stad, som lyder under landsrätt, för Konungens befallningshavande eller den Konungen därtill förordnar, samt i samhälle *eller annan ort å* landet, där bestämmelserna i kapitlet äga tillämpning, för Konungens befallningshavande.

6 KAP.

15 §.

Vad i 1—3 samt 5—14 §§ stadgas för stad skall ock gälla för samhälle å landet, *därest för samhället eller del därav* skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, *så ock för annan ort å landet, för vilken sådant register skall föras.*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 KAP.

1 §.

För varje stad skall finnas *ett* fastighetsregister, bestående av tomtbok för tomterna och stadsägobok för övriga fastigheter inom staden.

Till fastighetsregistret — — — — — fastigheter enskilt.
Tomtboken skall — — — — — nämnda bihang.
Föreskrift, som — — — — — särskilt fall.

17 §.

Vad i detta kapitel stadgas angående stad, som lyder under landsrätt, skall, *där Konungen därom förordnar*, äga motsvarande tillämpning i avseende å samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas.

I fall — — — — —

För samhälle å landet vare förste lantmätaren registerförare, så framt ej samhället förklarar sig vilja bekosta registerföringen.

Sedan fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser upplagts för samhälle, skall, där så ej förut skett, fastighet eller område, som *ingår i samhället*, uteslutas ur jordregistret. För åtgärdens vidtagande har *registerföraren för samhället* att göra anmälan hos den som för jordregistret.

7 KAP.

1 §.

För varje stad skall, *i den mån Konungen ej annorlunda förordnat*, finnas fastighetsregister, bestående av tomtbok för tomterna och stadsägobok för övriga fastigheter inom staden. *Konungen må ock, där det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligt, förordna att fastighetsregister såsom för stad skall föras för samhälle eller del därav eller för annan ort å landet.*

17 §.

Vad i detta kapitel stadgas angående stad, som lyder under landsrätt, skall äga motsvarande tillämpning *beträffande samhälle eller annan ort å landet, där fastighetsregister såsom för stad skall föras.*

av registerkarta.

För *sådant samhälle eller annan ort* å landet, *som i första stycket sägs*, vare förste lantmätaren registerförare, såframt ej samhället *eller vederbörande kommun* förklarar sig vilja bekosta registerföringen.

Sedan fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser upplagts för samhälle *eller ort å landet* skall, där så ej förut skett, fastighet eller område, som *redovisas i fastighetsregistret* uteslutas ur jordregistret. För åtgärdens vidtagande har *vederbörande registerförare* att göra anmälan hos den som för jordregistret.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

18 §.

Anser samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmad genom beslut som jämlikt detta kapitel meddelats av magistraten, Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen, äge däröver anföra besvär i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

18 §.

Anser *kommun*, samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmad genom beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av magistraten, Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen, äge däröver anföra besvär i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Finner någon ————— å registret.

Denna lag ————— vederbörande samhälle.

Föres i ————— må föränledas.

Beträffande samhälle ————— i ämnet.

Har för socken eller annat större område, som lagts till stad, före överflyttningen upprättats fastighetsregister efter de för landsbygden gällande föreskrifter, må med Konungens medgivande fastighetsregister för området i enlighet med samma föreskrifter fortfarande föras av förste lantmätaren under viss, av Konungen tillika bestämd tid, dock ej över tio år från det överflyttningen ägde rum eller, om den skett före denna lags ikraftträdande, från dagen därför.

(Utgår.)

Genom denna ————— denna lag.

Där i ————— stället tillämpas.

Var den ————— slutligen prövad.

Beträffande jämkning ————— till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Skall jordregister föras för stad eller för del av stad eller annat sam-

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

hälle, skola bestämmelserna i 13 och 14 §§ lagen den 18 juni 1926 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet gälla för staden eller området.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Härigenom förordnas, att lagen den 27 februari 1948 med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket äger Konungen beträffande område av stad, vilket ej ingår i stadsplan eller efter den 1 januari 1948 fastställd byggnadsplan, förordna att, i stället för de i lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning av område som ej ingår i tomtindelning och om sammanläggning av stadsägor, vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall äga tillämpning med nedan angivna undantag. Sådant förordnande må av Konungen återkallas, när förhållandena föranleda därtill, och skall vara förfallet, där stadsplan eller byggnadsplan fastställs. Vad här sagts skall ock gälla beträffande dylikt område inom samhälle å landet, var-

Där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket äger Konungen beträffande område av stad, vilket ej ingår i stadsplan eller efter den 1 januari 1948 fastställd byggnadsplan, förordna att, i stället för de i lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning och om sammanläggning av stadsägor, vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall äga tillämpning med nedan angivna undantag. Sådant förordnande må av Konungen återkallas, när förhållandena föranleda därtill, och skall vara förfallet, där stadsplan eller byggnadsplan fastställs. Vad här sagts skall ock gälla beträffande dylikt område inom samhälle *eller annan*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

est enligt lagen om fastighetsbildning i stad samma lags bestämmelser om avstyckning och sammanläggning skola tillämpas. ort å landet, varest enligt lagen om fastighetsbildning i stad samma lags bestämmelser om avstyckning och sammanläggning skola tillämpas.

Förordnande enligt — — — — — till distriktslantmätaren.

Avser ifrågasatt — — — — — ingående marken.

Meddelas förordnande — — — — — eller sammanläggning.

Om förordnande — — — — — i fastighetsregistret.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet.

Härigenom förordnas, att 4 § lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

4 §.

Område, som — — — — — denna lag.

Ej heller må sammanläggning enligt denna lag äga rum inom samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

4 §.

Ej heller må sammanläggning enligt denna lag äga rum inom samhälle eller annan ort å landet, där de i 4 kap. lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om sammanläggning äga tillämpning.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Härigenom förordnas, att 6 och 18 §§ lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

6 §.

6 §.

Har ansökan ingivits, såsom i 5 § sägs, och är ej uppenbart, att lösningsrätt icke kan äga rum, förordne Konungens befallningshavande lantmätare att med biträde av gode män verkställa förrättning, som i nämnda paragraf avses. Hör mark, om vars inlösen är fråga, till stad eller *eljest till samhälle, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser*, skall vad denna lag innehåller i avseende å lantmätare och förordnande för sådan gälla om den, som jämlikt lagen om fastighetsbildning i stad är på grund av tjänst eller förordnande behörig att förrätta avstyckningar i staden eller samhället.

Har ansökan ingivits, såsom i 5 § sägs, och är ej uppenbart, att lösningsrätt icke kan äga rum, förordne Konungens befallningshavande lantmätare att med biträde av gode män verkställa förrättning, som i nämnda paragraf avses. Hör mark, om vars inlösen är fråga, till stad eller *är den belägen inom samhälle eller annan ort å landet, där de i 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning äga tillämpning*, skall vad *nu förevarande lag* innehåller i avseende å lantmätare och förordnande för sådan gälla om den, som jämlikt lagen om fastighetsbildning i stad är på grund av tjänst eller förordnande behörig att förrätta avstyckningar i staden, *samhället eller orten*.

I fråga — — — — inom kommunen.

Besvåras marken — — — — allmänna tidningarna.

18 §.

18 §.

I fråga — — — — annorlunda stadgat.

Fullföljes talan — — — — är stadgat.

Den i — — — — beslut avgjord.

Skall med — — — — 12 § förmåles.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 6 § SFS 1939:74 och beträffande 18 § SFS 1947:704.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Är fråga om område i stad eller annat samhälle, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, skall fastställelse meddelas, därest områdets avskiljande överensstämmar med vad i 5 kap. 6 §, 8 § 1 mom. och 12 § i lagen om fastighetsbildning i stad är stadgat. Meddelas fastställelse, skall, såvitt framställning därom gjorts, det avstyckade området åsättas särskilt namn.

Är fråga om område i stad eller i samhälle eller annan ort å landet, där de i 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna angående avstyckning äga tillämpning, skall fastställelse meddelas, därest områdets avskiljande överensstämmar med vad i 5 kap. 6 §, 8 § 1 mom. och 12 § i samma lag är stadgat. Meddelas fastställelse, skall, såvitt framställning därom gjorts, det avstyckade området åsättas särskilt namn.

Är fråga — — — — — varder avskild.

Om beslut, — — — — — Konungens befallningshavande.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Härigenom förordnas, att 1, 15, 19 och 20 §§ lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

1 §.

Har Konungen — — — — — överensstämmelse därmed.

Har Konungen — — — — — nämnda gräns.

Skall inom visst område av stad, landskommun eller annat samhälle å

¹ Senaste lydelse av 1 § se SFS 1939: 158.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

landet föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser och inom annat område av kommunen eller samhället föras jordregister och ligger en och samma fastighet på ömse sidor om gränsen mellan sådana områden, skall fastigheten delas efter nämnda gräns.

Faller på — — — — är samfäll.

Med fastighet — — — — i fastighetsregister.

15 §.

Har fastställelse meddelats å förrättningen, skall konceptakten av ägodelningsdomaren insändas till överlantmätaren eller, där *avstyckning skett från fastighet i stad eller samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, till vederbörande registerförare.*

15 §.

Har fastställelse meddelats å förrättningen, skall konceptakten av ägodelningsdomaren insändas till överlantmätaren eller, där *någon av styckningsdelarna skall redovisas i fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, till vederbörande registerförare.*

19 §.

Konceptakt rörande förrättning enligt denna lag skall förvaras å lantmäterikontoret. Berör förrättningen stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall genom överlantmätarens försorg avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av upprättad karta översändas till byggnadsnämnden.

19 §.

Konceptakt rörande förrättning enligt denna lag skall förvaras å lantmäterikontoret. Berör förrättningen stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall genom överlantmätarens försorg avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av upprättad karta översändas till byggnadsnämnden. *Det samma skall gälla, därest förrättningen berör annan ort, för vilken fastighetsregister såsom för stad föres av annan än överlantmätaren.*

Berör förrättningen — — — — upprättad karta.

20 §.

Vad i denna lag sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall

20 §.

Vad i denna lag sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

i tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från sådan *mark inom stad eller samhälle å landet*, som ej ingår i fastighetsindelning.

i tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från sådan *i fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser redovisad* mark, som ej ingår i fastighetsindelning.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 14 mars
1950.*

N ä r v a r a n d e:

justitieråden GEIJER,
LECH,
regeringsrådet QUENSEL,
justitierådet BECKMAN.

Enligt lagrådet den 28 februari 1950 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 10 februari 1950, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåttande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad,
- 2) lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad,
- 3) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet,
- 4) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplått område, samt
- 5) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av e. o. hovrättsassessorn S. Dennemark.

Förslagen föranledde följande yttranden av *lagrådet*.

På åtskilliga ställen i de remitterade förslagen användes uttrycket »ort» för att beteckna visst område. Anledningen är måhända att man stundom behöver skilja mellan visst område och särskild del därav samt ansett beteckningen område då böra reserveras för delen. Enligt allmänna språkbruket har uttrycket ort icke någon i alla sammanhang enhetlig betydelse men å andra sidan icke heller tillämplighet å vilket område som helst; och i många enskilda fall torde uppfattningen inom en bygd vara ganska stadgad i fråga om vad som där på grund av rådande förhållanden och tradition utgör särskilda orter. Om man i lagstiftning använder uttrycket ort, torde därför böra iakttagas att man varken kan förutsätta någon given allmän be-

gränsning av begreppet eller alldeles fritt ge vilken bestämning som helst däråt.

Remitterade förslagens terminologi synes emellertid förutsätta att, om fastighetsregister såsom för stad skall föras för ett område, som icke ingår i stad, köping eller municipalsamhälle, detta område därigenom utan vidare skulle vid tillämpning av ifrågavarande lagstiftning vara att anse som en ort för sig, oavsett vad gemenskap det äger med närliggande områden. Där- emot skulle motsvarande icke gälla beträffande sådana delar av städer, kö- pingar och municipalsamhällen, vilka i fastighetsregistreringshänseende sko- la följa särskilda regler. Den omständigheten att ett område på landet är tomt- indelat eller lagt under stads- eller byggnadsplan eller i avseende å fastig- hetsbildning följer särskilda regler skulle ej heller enligt förslagets uttrycks- sätt föranleda att området vore att anse som en särskild ort.

Mot en dylik terminologi, som tillmäter sättet för fastighetsregistreringen avgörande betydelse för ortsbegreppet i vissa fall men icke i andra, kan med fog anmärkas att den lätt kommer i strid mot språkbruket och uttryckssät- ten på andra lagstiftningområden. Det betänkliga häri får ökad betydelse ge- nom att förslagen icke ge någon direkt definition av begreppet ort, utan det- tas avsedda speciella innebörd kan utläsas endast genom en sammanställ- ning av olika bestämmelser och med hjälp av viss på sakliga grunder stödd tolkning av dem.

Om än den i förslagen sålunda begagnade terminologien icke är direkt missvisande, synes den dock olämplig och ägnad att framkalla tvekan om meningen med flera av bestämmelserna i förslaget.

Skulle omarbetning av förslagen i nu anmärkta hänseende icke utan att fördröja de åsyftade sakliga lagändringarna kunna ske i förevarande sam- manhang, torde förhållandet dock böra beaktas vid den mer omfattande re- vision av fastighetsbildningslagstiftningen, som är å bane.

Förslaget till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

2 k a p.

15 §.

Lagrummet i gällande lydelse avser att kapitlets bestämmelser om tomt- mätning jämte vad i 13 § första stycket stadgas om gränsbestämning skola gälla dels inom tomtindelade områden av köpingar och municipalsamhällen, dels ock inom andra på grund av stadsplan tomtindelade områden på lan- det. Därjämte gör lagrummet stadgandet om gränsbestämning i 13 § andra stycket tillämpligt i ett fall, nämligen utanför det tomtindelade området i sådana köpingar och municipalsamhällen, där tomtindelning finnes.

Det nu föreslagna tillägget till paragrafen lär endast avse att göra stad- gandet i 13 § andra stycket tillämpligt i ytterligare fall, nämligen dels inom områden där fastighetsregister såsom för stad skall föras, dels ock, om

sådant fastighetsregister skall föras för del av köping eller municipalsamhälle, jämväl inom övriga delar av samhället. Det synes önskvärt att detta kommer till klarare uttryck i lagtexten.

4 k a p.

3 a §.

Till 4 kap., som för närvarande handlar om sammanläggning av stadsågor, skulle genom den föreslagna nya 3 a § läggas bestämmelser om sammanläggning av områden som redovisas i jordregister. Det synes av flera skäl önskvärt att denna utvidgning av kapitlets tillämpningsområde kommer till uttryck i kapitelrubriken, vilket i sin tur skulle medföra ett tillägg i förslaget's ingress.

Då bestämmelsen i sista stycket av paragrafen hänför sig lika mycket till fall som avses i 1—3 §§ som till fall som avses i de båda föregående styckena i förevarande paragraf, borde bestämmelsen egentligen utgöra en självständig paragraf.

5 k a p.

19 a §.

Om här icke uttömmande anges, i vilka typfall avstyckning från jordregisterfastigheter må ske, synes ej heller böra utsägas att mark som är samfällad för flera fastigheter må avstyckas. Anses det självklart eller följande av kapitlets 1 § att mark, som i laga ordning utbrutits för viss fastighet, må avstyckas, bör detsamma kunna gälla samfällad mark. Det skäl, som föranlett 17 § i kapitlet, föreligger ju icke här, när den samfällda mark, som redovisas i jordregistret, ingår i fastighetsindelningen. Att uttryckligen medge avstyckning av samfällad mark men icke av mark som i laga ordning utbrutits för viss fastighet, skulle, särskilt vid jämförelse med reglerna i jorddelningslagen, vara ägnat att förvilla. Stadgandet i paragrafens första stycke torde kunna begränsas till att ange den för städernas del eljest okända regeln om avstyckning av mark som tillagts fastighet genom en sämjedelning, som ej haft fastighetsbildande verkan.

7 k a p.

1 §.

Vad som bör göras beroende av Konungens förordnande är tydligen endast vilket slag av fastighetsregister som skall föras för varje särskilt område. Paragrafen synes därför lämpligen böra inledas med en bestämmelse, att för varje stad skall finnas sådant fastighetsregister som i paragrafen beskrives, i den mån ej Konungen förordnat att i stället skall föras jordregister. Härtill kan den föreslagna nya andra punkten omedelbart anknytas. Bestämmelsen i första stycket om tomtbok och stadsågobok som fastighetsregistrets beståndsdelar synes böra nedflyttas och kan exempelvis bilda ett

nytt andra stycke. Då med det flerstädes använda uttrycket område som redovisas i fastighetsregistret regelmässigt lärer åsyftas jämväl vad som upptages i bihangen, är en redaktionell jämkning av förevarande paragrafs bestämmelse angående fastighetsregistrets beståndsdelar att förorda.

S l u t b e s t ä m m e l s e r n a .

Det synes icke lämpligt att i lagtexten upptaga dels övergångsbestämmelserna till fastighetsbildningslagen, vilken däri benämnes »denna lag», dels ock övergångsbestämmelserna till den nu föreslagna lagen, varå jämväl användes beteckningen »denna lag». Lagrådet förordar, att i stället upphävandet av fjärde stycket av övergångsbestämmelserna till fastighetsbildningslagen sker blott genom den föreslagna lagens ingress.

Förslaget till lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Andra stycket i 1948 års lag, vilket i detta förslag upptages i transumt, skulle erhålla ändrad lydelse enligt ett annat till lagrådet remitterat förslag, avseende vissa ändringar i jorddelningslagen m. m. Det synes i tydlighetens intresse vara erforderligt att antingen samarbeta de båda lagförslagen eller ock jämväl formellt begränsa det nu förevarande till att avse endast första stycket i 1948 års lag.

Övriga lagförslag.

Förslagen lämnas utan annan erinran än vad som framgår av det föregående.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärendena, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1950.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, jordbruks- och inrikesdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 14 mars 1950 avgivna utlåtande över de den 10 februari 1950 till lagrådet remitterade förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;

2) lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad;

3) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet;

4) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område; samt

5) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

Lagrådet har anmärkt mot att på åtskilliga ställen i de remitterade förslagen använts uttrycket »ort» för att beteckna visst område. Jag vill nämna att jag, trots att detta uttryck redan förekommer i 3 kap. 9 § fastighetsbildningslagen, själv hyst viss tvekan om lämpligheten av att använda det samma i förevarande sammanhang. Med hänsyn till de fall varom här främst är fråga ansåg jag dock, att hinder icke rimligen borde möta mot denna terminologi, som föreslagits av lantmäteristyrelsen. Att fastighetsregister såsom för stad skall få föras för ett område, som icke ingår i stad, köping eller municipalsamhälle, har nämligen — såsom av remissprotokollet närmare framgår — i första hand föranletts därav, att i och med genomförandet av den nya kommunindelningen en köping kan komma att upphöra såsom sådan och i stället bli en del av en landskommun. Det torde icke kunna anses stå i strid mot språkbruket att beteckna det förutvarande köpingsområdet såsom en ort, och någon tvekan om meningen med en bestämmelse

där en sådan terminologi användes lär icke behöva uppstå. På grund härav anser jag tillräckliga skäl icke föreligga att omarbета förslagen i berörda hänseende, varom lagrådet icke heller direkt hemställt. Detta terminologiska spörsmål torde emellertid böra beaktas vid den tilltänkta allmänna revisionen av fastighetsbildningslagstiftningen.

Lagrådets anmärkning vid förslaget till lag angående ändring i 1948 års lag med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad har beaktats på så sätt, att ändringen begränsats till att avse endast första stycket i 1948 års lag.

Jag övergår här efter till lagrådets anmärkningar rörande förslaget till lag angående ändring i fastighetsbildningslagen.

Vidkommande 2 kap. 15 § är det riktigt, att det föreslagna tillägget endast avser att göra stadgandet i 13 § andra stycket om bestämning av annan gräns än tomtgräns tillämpligt i vissa fall då tomtindelning icke finnes, nämligen dels inom områden där fastighetsregister såsom för stad skall föras och dels, om sådant fastighetsregister skall föras för del av köping eller municipalsamhälle, jämväl inom övriga delar av samhället. Lagrådet har uttalat, att innebörden av detta tillägg borde komma till klarare uttryck i lagtexten. Visserligen kan en liknande anmärkning i viss mån riktas även mot paragrafens nuvarande lydelse, men jag har dock ansett mig böra biträda lagrådets mening. På grund härav har 15 § formulerats så, att i omedelbar anslutning till första stycket av paragrafen i dess nuvarande lydelse fogats en mening av innehåll, att vad i 13 § andra stycket stadgas skall, ändå att tomtindelning icke finnes, äga motsvarande tillämpning inom samhälle eller annan ort å landet, där fastighetsregister skall föras enligt de för stad meddelade bestämmelser.

I anledning av lagrådets anmärkning beträffande rubriken till 4 kap. har åt denna givits lydelsen »Om sammanläggning av stadsägor, så ock av vissa områden som redovisas i jordregister». Jämväl vad lagrådet anfört om att sista stycket i 3 a § av förslaget borde utbrytas till en särskild paragraf har iakttagits.

Lagrådets anmärkning vid 5 kap. 19 a § har beaktats.

Till lagrådets anmärkning vid 7 kap. 1 § vill jag framhålla, att det även med den i lagrådsremissen föreslagna lydelsen måste anses vara tydligt vad som göres beroende av Konungens förordnande. Ett bifall till lagrådets framställning att bestämmelsen om fastighetsbok och tomtbok såsom fastighetsregistrets beståndsdelar måtte utbrytas ut sitt nuvarande sammanhang skulle medföra, att man icke såsom nu finge den för städerna avsedda formen av fastighetsregister karakteriserad redan i inledningsorden av kapitlets första paragraf. Det synes mig icke motiverat att i anledning av den nu planerade reformen vare sig genomföra en sådan omdisposition av stadgandet eller redaktionellt jämka detsamma. Den i lagrådsremissen föreslagna lydelsen har därför bibehållits.

Lagrådets anmärkning vid slutbestämmelserna har beaktats.

Slutligen ha vissa redaktionella jämkningar vidtagits i de remitterade förslagen till lag angående ändring i fastighetsbildningslagen och lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Föredraganden hemställer, att lagförslagen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Karl Gustaf Grönhagen.